

UNIVERZITA PARDUBICE

Fakulta filozofická

BAKALÁ SKÁ PRÁCE

2021

Lenka Matulová

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Obraz východní Evropy v románech Julese Verna  
Bakalářská práce

2021

Lenka Matulová

Univerzita Pardubice

Univerzita Pardubice  
Fakulta filozofická  
Akademický rok: 2018/2019

## ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Lenka Matulová**  
Osobní číslo: **H17155**  
Studijní program: **B7105 Historické vědy**  
Studijní obor: **Historicko-literární studia**  
Téma práce: **Obraz východní Evropy v románech Julese Verna**  
Zadávající katedra: **Katedra literární kultury a slavistiky**

### Zásady pro vypracování

Student se zaměří na reflexe střední, středovýchodní a východní Evropy v prozaických dílech Julese Verna a k ohlasu těchto témat v české literární kultuře přelomu 19. a 20. století i dob pozdějších. V centru pozornosti budou Vernova především vnímání národních hnutí nestátních společenství (kupř. Lodivod dunajský, Matyáš Sandorf / Nový hrabě Monte Christo, Tajemný hraf v Karpatech, Drama v Livonsku, Carův kurýr), stejně jako strategie zapojení východoevropských témat do autorova světového názoru.

Rozsah pracovní zprávy:  
Rozsah grafických prací:  
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

HORÁK, Vadim. *Jules Verne v nakladatelství Jos. R. Vilímk. Praha: Thyrsus, 2005.* JANATKA, Jaroslav Maria. *Neznámý Jules Verne: jeho skutečný život, osobnost a dílo. Praha: Mladá fronta, 1959.* NEFF, Ondřej. *Jules Verne a jeho svět. Praha: Mladá fronta, 2005.* NEFF, Ondřej. *Nový hrabě Monte Christo. Praha: Albatros, 2010.* VERNE, Jules. *Drama v Livonsku. Brno: Návrat, 2015.* VERNE, Jules, VALOUŠEK, Milan, ed. a SUCHÁNEK, Radomír, ed. *Lodivod dunajský. Brno: Návrat, 2009.* VERNE, Jules. *Michail Strogov. Brno: Návrat, 1995.*

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Miroslav Kouba, Ph.D.**  
Katedra literární kultury a slavistiky

Oponent bakalářské práce: **PhDr. Antonín Kudláč, Ph.D.**  
Katedra literární kultury a slavistiky

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2019**  
Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2020**

---

**doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.**  
děkan

---

**PhDr. Miroslav Kouba, Ph.D.**  
vedoucí katedry

## **Prohlášení:**

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skuteností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Berou na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnici Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 30. 04. 2021

Lenka Matulová

## PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala všem, kteří mi během psaní bakalářské práce podporovali. Především děkuji vedoucímu práce PhDr. Miroslavu Koubovi, Ph.D. za jeho připomínky a vstřícný přístup. Také za trpělivost a pomoc při vyhledávání materiálů. Dále svým přátelům, za jejich cenné a užitečné rady.

## **ANOTACE**

Bakalářská práce se zabývá vybranými romány spisovatele Julese Verna, ze kterých utváří obraz Východní Evropy devatenáctého století. Analyzuje vývoj historických národních revolucí, porovnává jejich zakomponování do beletristických děl autora a jeho vnímání národních hnutí nestátních společností. Dále se v ní je celkovému literárnímu a kulturnímu ohlasu Vernových románů, především v českých zemích.

## **KLÍČOVÁ SLOVA**

Jules Verne, Východní Evropa, Matyáš–Sandorf, Lodivod Dunajský, Drama v Livonsku, Tajemný hrad v Karpatech, národ,

**TITLE**

The Image of Eastern Europe in Jules Verne's Novels.

**ABSTRACT**

Bachelor thesis deals with the selected Jules Verne's novels, from which creates reflection of Eastern Europe of 19th century. It analyses development of national revolutions, compares their incorporation into the author's fiction works and his perception of national political nonstates organisations. It deals with total literary and cultural response of Verne's novels especially in Czech Lands.

**KEYWORDS**

Jules Verne, Eastern Europe, Mathyas Sandorf, Danube Pilotage, A Drama in Livonia, Mysterious castle in the Carpathians, nation,

ÚVOD.....	1
1 Jules Verne v kontextu knižní a literární kultury .....	3
1.1 Dětská literatura vs. literatura pro dospělé .....	7
1.2 Jules Verne v českých zemích .....	8
1.3 Nakladatelství Josefa R. Vilímka.....	10
1.4 Zdeněk Burian.....	13
2 Východní Evropa.....	15
2.1 Východní Evropa v 19. století .....	16
3 Podpora utlačovaných národů .....	21
4 Matyáš–Sandorf: Novodobý hrabě Monte Christo .....	24
5 Lodivod Dunajský .....	31
6 Drama v Livonsku .....	37
7 Tajemný hrad v Karpatech.....	42
8 Motivy.....	46
ZÁVĚR.....	50
SUMMARY .....	52
PRAMĚNY .....	53
LITERATURA.....	53
INTERNETOVÉ ZDROJE.....	55

# ÚVOD

Vernovy romány jsou proslulé po celém světě. Snad každému tená i se pi zmínce autorova jména vybaví kapitán Nemo se svojí ponorkou Nautilus, nebo Phileas Fogg a jeho neuvěřitelná cesta kolem světa za osmdesát dní. Ty ho také nejvíce proslavily. Ve své práci se však budu zabývat pro mnohého méně známými romány, odehrávajícími se ve Východní Evropě. Všechny příběhy se odehrávají v druhé polovině devatenáctého století, kdy v celé Evropě probíhaly národní osvobozené boje a povstání za úplnou nezávislost do té doby podrobených států. Verne do románů s politickou tematikou zasazoval právě tuto problematiku tehdejšího světa. Z Vernovy tvorby jsem vybrala konkrétní díla: *Matyáš–Sandorf novodobý hrabě Monte Christo*, *Lodivod Dunajský*, *Drama v Livonsku* a *Tajemný hrad v Karpatech*.

V první části své práce se krátce zabývám Vernovým vstupem do světové literatury, faktory, které jeho tvorbu ovlivnily, a vývoj autorova literárního stylu. První kapitola je rozdělena do několika podkapitol. V ní se zde tématu literatury pro mládež, která byla hlavní diskusní tematikou ve vzájemné vazbě a ohlasu Vernových románů. V následujících odstavcích se zaměřuji na seznámení českých tená s verneovkami, jejich přijetí a způsob vydávání.

Tím se dostávám k další podkapitole, která je zaměřena přímo na konkrétní nakladatelství Josefa R. Vilímka, které sehrálo prakticky nejdůležitější roli v šíření Vernových románů v českých zemích a stalo se jejich dvorním vydavatelem. Popisují zde podivuhodných cest, spolupráci s Vernovým vydavatelem Hetzelem i způsob ilustrování románů. Další podkapitola je pak věnována ilustrátoru Zdeňku Burianovi, který v nakladatelství dlouhá léta působil, a jeho kresby se zasloužily o pozvednutí kvality vydávaných knih. Zaměřím se na techniku kreseb a způsob spolupráce Buriana s Vilímkem.

Následující kapitola je věnována Východní Evropě jako celku. Budu se snažit popsat zde problematiku tohoto pojmu, význam a jeho vnímání z objektivního i subjektivního hlediska států. Následná podkapitola pak obsahuje devatenácté století na území Východní Evropy. Popisují zde nejprve celkové národní osvobozené hnutí a politické poměry. Dále konkrétně u jednotlivých států obsažených ve Vernových románech, nastíním jejich stručnou historii až do devatenáctého století. Zde se hlouběji zaměřím na politická hnutí a národní obrození jednotlivých národů, jejich prolínání až k jejich úplné nezávislosti. Jmenovitě se jedná o státy: Livonsko, Bulharsko, Maďarsko a Rumunsko. V samostatné kapitole vysvětlím

Vernovi pohnutky k napsání těchto politických románů. Jeho postoj k utlačovaným státům a válečným konfliktům jako takových. Představím jeho způsob zapojování skutečných i smyšlených historických událostí, které tvořily moderní státy, nejen ve Východní Evropě do jeho románů.

V praktické části v ní každému vybranému románu jednu samostatnou kapitolu. Konkrétně na jednotlivých příkladech představím odrazy Vernových názorů a zapojení historických událostí do beletristického příběhu. Zaměřím se také na hlavní hrdiny, jejich jednání a charakteristiku v kontextu celého románu i politických událostí. Porovnáme mezi sebou otázku zla a dobra. Stručně představím znaky tvorby a literární styl Julese Verne.

V poslední kapitole se zaměřím na vzájemné porovnání knižních titulů z předchozích kapitol. Dále poukážu na opakující se motivy v kontextu celé Vernovy tvorby. Ale především v souvislostech s romány *Matyáš–Sandor: Novodobý hrabě Monte Christo*, *Lodivod Dunajský*, *Drama v Livonsku* a *Tajemný hrad v Karpatech*. Též se zamyslím nad pojmem šklasická verneovka.

V konečné části pak popisují závěry, ke kterým jsem došla ve své práci.

# 1 Jules Verne v kontextu knižní a literární kultury

Díla Julese Verna se tělí, stejně jako ve dvacátém století, velké oblibě a úspěšnosti po celém světě. O tom svědčí i fakt, že v roce 1972 byl světově nejpopulárnějším autorem krásné prózy.<sup>1</sup> Vernovy romány vzbudily záhy po jejich francouzském vydání široký ohlas za hranicemi rodné Francie. To, že byly jeho knihy publikovány v mnoha zemích evropského i amerického kontinentu a dokonce i do perského a čínského jazyka, byl v jeho době nevídaný úspěch.<sup>2</sup> Pokud bychom jeho díla klasifikovali z hlediska místa, kde se děj odehrává, zjistili bychom, že: *šest z jeho románů popsal cesty kolem světa, v patnácti známé země Evropy, v osmi Severní Ameriku, třetinu v osmi Afriku, v pěti Asii, po čtyřech románech v novele Jižní Americe a Arktid, tři Austrálii a Oceánii a jeden Antarktidou.*<sup>3</sup> Další romány se pak odehrávají na oceánech, na opuštěných ostrovech, a i romány dokonce ve vesmíru. Málodky se však hrdinové zdržují pouze na jednom místě. Obvykle cestují hned mezi několika zeměmi. K tomu, aby byli špravitými hrdiny a dostali se ke svým cílům, a ušli tím cestovatelským, nebo flivotním, využívali různé technické vynálezy, jež jsou jedním z charakteristických znaků Vernových románů.<sup>4</sup> Ve své práci se zaměřím především na romány odehrávající se na evropském území.

Se zájmem o výdu a cestování byla tematicky spjata již prvotní díla především cestopiseckého ladění. Osudovým momentem v jeho spisovatelské kariéře bylo setkání s nakladatelem Pierrem Julesem Hetzelem. Na jeho popud se definitivně rozhodl pro psaní literatury pro mládež. Co však této spolupráci předcházelo?

Ještě dříve, než se Verne stal světově známým romanopiscem, musel sehnat pro svoji tvorbu někoho, kdo by ji vydával. Se svým rukopisem obcházel nakladatele, avšak neúspěšně. To nepomáhalo faktu, že se cítil předpracován a dalo by se říci, že proflioval v tomto smru krizi.<sup>5</sup> Lze soudit, že bez nakladatele Hetzela bychom dnes o fládném Vernovi nevěděli. To, že jednoho dne Verne navštívil právě jeho dům, byla nejspíše poslední snaha před tím, než by svoji literární kariéru ukončil. Verne k němu přišel v roce 1862, kdy byl Hetzel již v hlasném nakladatelem, ale i spisovatelem.<sup>6</sup> Zasloužil si na předklad o vydání Balzacovy *Lidské komedie*,

---

<sup>1</sup> NEFF, Ondřej. *Podivuhodný svět Julese Verna*. Praha: Mladá fronta, 1987, s. 7.

<sup>2</sup> JANATKA, Jaroslav Maria. *Neznámý Jules Verne*. Praha: Mladá fronta, 1959, s. 149.

<sup>3</sup> BRANDIS, Jevgenij Pavlovič. *Snílek Jules Verne*. Praha: Lidové nakladatelství, 1981, s. 111.

<sup>4</sup> Tamtéž, s. 111.

<sup>5</sup> JANATKA, Jaroslav Maria. *Neznámý Jules Verne*. Praha: Mladá fronta, 1959, s. 78.

<sup>6</sup> Tamtéž, s. 79.

nebo o rehabilitaci Stendhalovy tvorby.<sup>7</sup> Nakladatel se zajímal o romanopisce, který by obohatil jeho ediční plán o další literaturu.

Jak jsem již zmínila, sám Hetzel byl také spisovatelem. Psal pod pseudonymem J. P. Stahl především knihy pro děti a mládež. Jeho snem byl vznik celé edice určené právě této skupině čtenářů. Prostednictvím další zamýšlené edice chtěl mladé čtenáře vzdělávat.<sup>8</sup> Na rozdíl od jiných nakladatelů té doby, měl Hetzel pochopení pro pokrok a věnování nové. Navíc sám rád objevoval nové spisovatele.<sup>9</sup> Myslím, že pro Verne nemohlo být vhodným jeho nakladatelem. Vředy z předchozího popisu vyplývá, že Verne plně odpovídal požadavkům na spisovatele, jehož Hetzel hledal. Velice mu zaujalo, jak moc si vzájemně ve svých požadavcích vyhovovali.

Není dosud jasné, jaký rukopis dal tenkrát Verne Hetzelovi k přečtení. Jenže ani Verne, ani nikdo jiný, se nezmíjí o tom, že by napsal jaký román, nebo se psát chystal. Do té doby se totiž Verne zabýval výhradně divadelní tvorbou.<sup>10</sup> Z hlediska literární kultury by bylo více než zajímavé, zjistit jaký Verne v text předal Hetzela k přečtení, že právě Verne je tím spisovatelem, kterého hledá. Každopřípadně nakladatel si rukopis přečetl. A nebyl úplně spokojený s formou textu, poznal ve Verneovi potenciál velkého vypravěče. Doporučil mu text přepracovat. Pracovitý Verne se pustil do psaní a o čtrnáct dní později donesl nakladateli hotový román *Přítel nedělního balónu*. Hetzel našel to, co hledal.<sup>11</sup> A když se mu Verne svěřil se svým plánem na vydání *Podivuhodných cest*, nic už nebránilo dvěma novým partnerům podepsat smlouvu.<sup>12</sup>

Věak je třeba předeslat, že se Verne stal svým tožným spisovatelem, trápily ho obavy, že psaním šedivější pozice se nikdy nezapíše mezi literární velikány. Opak byl ale pravdou. *Š Verne psal dobře a čtenáři ho četli, milovali a uznávali. Nikdo nedával najevo despekt k autorovi knih pro mládež.*<sup>13</sup>

Další svědectví o úspěchu Verneovy tvorby přichází v roce 1867: *Š Hetzel dal na trh Verne v ILUSTROVANÝ ZEMĚ PÍS FRANCIE a první díl románu DĚTI KAPITÁNA GRANTA. Úspěch obou děl byl ohromný.*<sup>14</sup> Sám autor ale nebyl ze své slávy nadšen. Jeho knihy bavily děti a dospělí ho za to oceňovali. On věak chtěl být uznáván za to, že je užitečný, nikoliv baví.<sup>15</sup>

---

<sup>7</sup> Tamtéž, s. 79.

<sup>8</sup> Tamtéž, s. 80.

<sup>9</sup> Tamtéž, s. 79.

<sup>10</sup> Tamtéž, s. 84.

<sup>11</sup> Tamtéž, s. 85.

<sup>12</sup> Tamtéž, s. 87.

<sup>13</sup> NEFF, Ondřej. *Podivuhodný svět Julese Verne*. Praha: Mladá fronta, 1987, s. 59.

<sup>14</sup> Tamtéž, s. 54.

<sup>15</sup> Tamtéž, s. 65.

Touffil po uznání za vdecký román a *š jen trpce nesl, fle jeho vdecký román je dáván dtem na hraní.*<sup>16</sup>

O ty i roky pozd ji (v roce 1871) Verne dopsal sv j román *Dvacet tisíc mil pod mo em (Vingt mille lieues sous les mers)*. Nabídl ho nejvýznamn j-ímu francouzskému listu Le Temps. Ten ho za al vydávat jako román na pokračování. Tento román se do kal okamflitého úsp chu, který daleko p ed il slávu p edchozích knih.<sup>17</sup> To v-ak nebyl jediný úsp ch, kterého tento román dosáhl. V roce 1873 vznikl nápad na divadelní zpracování, který byl o rok pozd ji uskute n n. Úsp ch tohoto zpracování byl nevídaný. Zku-ěný divadelník Félix Duquesnel Vernovi na otázku, zda je hra úsp -ná, odpov d l: *š Ne, je to terno!*<sup>18</sup> Sláva hry putovala i na dal-í divadelní prkna nejenom v Evrop , ale i v Americe. Práv v tomto období zafílval Verne pravd podobn svoji nejv t-í slávu za svého flivota. Za tuto a dal-í divadelní hry se mu dostalo také náleflitého pen flního ocen ní, které bylo za jeho p edchozí tvorbu spí-e symbolické.

Jeho tvorba byla s p íchodem kinematografie postupn p enesena i na filmová plátna. U zrodu filmového um ní stál mimo jiné i Georges Méliése. Ten byl považován za prvního skute ného reffiséra. Jeho nejslavn j-ím filmovým po inem byl n mý snímek *Cesta na m síc*, který nato il podle Vernovy kniflní p edlohy *Ze zem na m síc*. Tehdy byl považován za celove erní film o délce (dnes pouhých) 30 minut.<sup>19</sup> Podle mého názoru je fakt, fle si reffisér pro tém první film v bec vybral Vern v román, jen dal-ím sv dectvím autorovy popularity a v hlasu. Stejný reffisér pak nato il je-t jednu verneovku s názvem *20 000 mil pod mo em*. A byla také na motivy Vernovy knihy, um lec úpln pozm nil celý p íb h, v etn postav. Chyb l zde Nautilus a dokonce i jeho kapitán.<sup>20</sup>

Ze sov tské produkce vznikly filmy *Tajuplný strov* a *Patnáctiletý kapitán*. Dokonce i v hlasný Walt Disney produkoval film *Tajplný ostrov*. Z eské tvorby pak nejvíce zazá il film *Vynález zkázy* v reffii Karla Zemana.<sup>21</sup>

Jediný šproblém v té dob m la literární kritika, která nebyla naklon na k tomu, brát Vernovo dílo váfln . D vodem bylo p esv d ení, fle jeho romány jsou ur eny p edev-ím dtem a mládeflí. Nebrali ho jako velkého a váflného spisovatele.<sup>22</sup> To z ejm p isp lo k tomu, fle on sám pochyboval o svém míst mezi literárními velikány sv ta. Teprve od

---

<sup>16</sup> Tamtéfl, s. 72.

<sup>17</sup> Tamtéfl, s. 73.

<sup>18</sup> Tamtéfl, s. 82.

<sup>19</sup> Tamtéfl, s. 80.

<sup>20</sup> Tamtéfl, s. 80.

<sup>21</sup> Tamtéfl, s. 80.

<sup>22</sup> JANATKA, Jaroslav Maria. *Neznámý Jules Verne*. Praha: Mladá fronta, 1959, s. 7.

poloviny dvacátého století se mluví o něj ten jím francouzském autorovi v tomto smyslu za alo postupně mnit.<sup>23</sup>

Myslím, že jistý podíl na skeptickém pohledu Verne na svou tvorbu má právě nakladatel Hetzel. Jeho záměr byl pouze odati, vychovávat je knihami, vydávat je pro ně. Verne chtěl psát v dekové publikace. Jenže potřeboval, aby je někdo vydával a Hetzel byl první, komu se jeho texty líbily. Aby nepromarnil svoji šanci, přistoupil na kompromis a tedy v dekové, dobrodružné knihy pro mládež. A jeho pozdější výroky (které zmíní uji v jiných částech své práce) a celkový pocit, že není uznávaný za to, co by chtěl, na mě působí dojmem, že právě tohle ho trápilo celý život. Moje tvrzení dokládá i Vernovo interview s novinářem Sherardem v roce 1893, kdy Verne sám říká že: *šObrovským zklamáním mého života je to, že ve francouzské literatu e nic neznamenám.*<sup>24</sup>

Další skutečnost, která má podle mého názoru na Vernovu skepsi vliv byla Francouzská akademie. Tato instituce existuje dodnes. Je to instituce, kde se schází přední francouzští v dci r zných obor : literatury, filosofie, v dy, lékařství atd. Založena byla jako instituce, její mla peovat o francouzský jazyk a dále jej kultivovat a rozvíjet. Dnes udluje například i literární ceny. Po et míst v akademii je omezen na 40 člen , kterým se říká Nesmrtelní. Členství v akademii je totiž doživotní. Do této akademie se toužil dostat i Jules Verne. Nikdy se mu to však nepodařilo.

I nakladatel Hetzel bojoval o splnění snu pro svého spisovatele a přimlouval se za něj u člen akademie. Ani tyto snahy však Vernovi vytoužené místo nepřinesly.<sup>25</sup> On sám si několikrát rozmyslel svoji kandidaturu. Myslím, že v tomto ohledu neměl velké sebevědomí. V jednom z dopisů Hetzelovi píše: *šPoslední psaly jedny noviny o spisovatelích, kteří by mohli vstoupit do akademie. Daudet, Goncourt, Fabre, Féval atd., v-ichni krom mne. Tak si myslím, že kdyby došlo k mé kandidatu e, v-ichni by krčili rameny.*<sup>26</sup> Takto popisuje Vernovi snahy o členství v akademii Ondřej Neff ve své knize *Jules Verne a jeho svět*. Na druhé straně J. P. Brandis se ve své knize *Snílek Jules Verne* zmíní uje, že Alexandre Dumas syn (který byl členem akademie) se chystal navrhnout jeho jméno na kandidaturu do akademie, Verne to rázně odmítl. *šTchytly icet nesmrtelných nepovažuje dobrodružné romány pro mládež za seriózní literaturu a nikdy by nepřipustili, aby uvolněné k eslo zaujal spisovatel,*

---

<sup>23</sup> Tamtéž, s. 7.

<sup>24</sup> HORÁK, Vadim. *Jules Verne v nakladatelství Jos. R. Vilímek*. Praha: Thyrus, 2005, s. 9. ISBN 80-902660-3-7.

<sup>25</sup> NEFF, Ondřej. *Jules Verne a jeho svět*. 2., upr. vyd. Praha: Mladá fronta, 2005, s. 88. ISBN 8020412247.

<sup>26</sup> Tamtéž, s. 88.

*jako jáí ō<sup>27</sup>* Je tedy otázkou, zda si za tento nesplněný sen nemůže Verne tak trochu sám. Dnes se Verne jistě právem řadí mezi literární klasiky ale: *šdávno p ed tím, neřl byl řazen mezi klasiky literární historie, byl Jules Verne klasikem lidovým, nejen klasikem literatury pro mládeřl.ō<sup>28</sup>*

## 1.1 Dřtská literatura vs. literatura pro dospřlé

Z hlediska literární kultury si lze polořit jednu řasadnř otřzku: Byly Vernovy romány skute nř vřhradnř pro dřtskř tenř e? Verne chtř l hlavnř vzdř lřvat, chtř l obohatit lidskř myřlenř o vřdu, pokroky, cestovřnř do neznřmřch a neprobřdanřch konřin. Hetzel mř l stejnř vřze, avřak konkrřtnř s dřtskřmi tenř i. I kdyřl Verne na tuto skute nost, tedy psřnř pro mládeřl, p řistoupil, podle mřho nřzoru si i nadřle uchovřval sv ř styl vyprřvřnř, kterř neoslovoval vřhradnř dřtskřho tenř e. Dřtskř literatura se dř z literřrnř teoretickřho hlediska rozdřlit do dvou skupin:

**Intencionřlnř literatura** ř literatura napsanř zřmřrnř pro dřtskřho tenř e;

**neintencionřlnř literatura** ř p řvodnř psanř pro dospřlřho tenř e, ale postupem řasu se za dřila p ředevřm do řetby pro dřti a dospřvřjřcř.<sup>29</sup>

Tvorba Julese Verna spadř dle mřho nřzoru do druhř skupiny. Ze strany autora i vydavatele mř za řkol vzdř lřvat a jistřm řp sobem i vychovřvat mladř tenř e. Podporuje jejich fantazii a jejich vnřmřnř sv řta. Kromř vzdř lřvřnř je mř dřti i bavit. Co se Vernovřch knih třkř, myslřm, ře spl řujř vře. Vřak jakřho mladřho tenř e by nezaujaly dalekř konřiny, cestovřnř do neznřma, dobrodřrřstvř na kařdř stran ř knihy, nebojřcnř hlavnř hrdinř! Na druhou stranu Vernovy knihy obsahujř i jakřsi poslřnř. Vyjad řuje v nich svoje obavy z vřdeckřho pokroku, obavy, ře lidstvo zahubř samo sebe! A v neposlednř d ř také třmata, kterř budu dřle podrobn ři rozebřrat ve svř prřci. Tedy jeho politickř postoje a podporu utlřovanřch střt ř nejen ve vřchodnř Evrop ř.

Tato poselstvř jsou podle m ř urřena dospřlřm tenř m. Dřtskř o i vidř v hlavnřch hrdinech rebely a bojovnřky, kte ř řzvrř zř nad zlem.ō Dospřlř tenř vřak pojem řzloř

<sup>27</sup> BRANDIS, Jevgenij Pavlovi ř. *Snřlek Jules Verne*. Praha: Lidovř nakladatelstvř, 1981, s. 149.

<sup>28</sup> JANATKA, Jaroslav Maria. *Neznřmř Jules Verne*. Praha: Mladř fronta, 1959, s. 7.

<sup>29</sup> E KOVŘ, Jana. *Vřvoj literatury pro dřti a mládeřl a jejř řlřnrovř struktury: adaptace mřt ř, pohřdek a pov řstř, autorskř pohřdka, poezie, prřza a komiks pro dřti a mládeřl*. Praha: Portřl, 2006, s. 12. ISBN 80-7367-095-x.

dokáže konkrétně pojmenovat a zařadit ho do skutečného světa a daných sociokulturních a politických poměrů. Pojetí Vernových románů jako české literatury se asi tak nějak celosvětově všílo. Za sebe si ale myslím, že toto zařazení není úplně přesné. Ve Vernových románech je stále cítit ta touha hlavně po vdeckém díle.

## 1.2 Jules Verne v českých zemích

Chválu a uznání Verne sklízel i za hranicemi Francie. Od německé i ostatní mezinárodní kritiky se mu dostalo uznání a jeho vyprávění připodobovala k Alexandru Dumasovi a hovořila o něm jako o velkém vypravěči.<sup>30</sup> Dočech se Verne pomyslně dostal díky Janu Nerudovi. Ten navštívil Francii v 70. letech a dočech přivezl první verneovku *Ptáček v balónu*. Tato kniha byla tedy prvním velkým románem Verna a vzbudil velký rozruch, o kterém se chtěl i Neruda přesvědčit, zda je zasloužený.<sup>31</sup> Český spisovatel se do Francie nevydal na vlastní pěst. Došvábě (přesněji do Francie a Německa) ho vyslal spolek Svatobor.<sup>32</sup>

Po pádu tzv. Bachova absolutismu docházelo v českých zemích k oživení knižní produkce, jejíž předchozí útlum byl dán mimo jiné policejní cenzurou a stagnující tiskárenskou činností. V důsledku těchto změn založili někteří vzdělanci v roce 1867 levnou knižnici *Maticelidu*, kde působil i Jan Neruda.<sup>33</sup> Díky jeho zásluze vyšel o dva roky později *šprvní český příklad Julese Verna, román CESTA KOLEM MĚSÍCE*.<sup>34</sup>

Neruda se stal jakýmsi českým patronem Julese Verna. Mimo maticelidu rozšířoval Vernovu slávu v českých zemích svými články a fejetony, které zveřejňoval v Národních listech. Nečetl chválou a zároveň podával svědectví o tom, jak si Vernovy knihy stojí u českých čtenářů. Například patnáctého června 1874 píše v Národních listech: *šprvní české tená stvo je jifl do Jules Verna zamilovalo. Tak jako jeho povodní tená stvo francouzské, jako italské, německé atd. Kdyby dnešního dne vstal nový Sue a Dumas, nejlepšími svými romány netvořili by se výsledkem, jakých má Verne*.<sup>35</sup>

Neopomíjí také českým čtenářům podávat informace o nových vycházejících dílech tohoto francouzského autora. Ve fejetonu z dvacátého osmého srpna 1882 píše o románu

<sup>30</sup> BRANDIS, Jevgenij Pavlovi. *Snílek Jules Verne*. Praha: Lidové nakladatelství, 1981, s. 92.

<sup>31</sup> JANÁTKA, Jaroslav Maria. *Neznámý Jules Verne*. Praha: Mladá fronta, 1959, s. 16.

<sup>32</sup> NEFF, Ondřej. *Jules Verne a jeho svět 2.*, upr. vyd. Praha: Mladá fronta, 2005, s. 195. ISBN 8020412247.

<sup>33</sup> Tamtéž, s. 195.

<sup>34</sup> Tamtéž, s. 195.

<sup>35</sup> *Národní listy* 14, . 282, s. 1, 15. 10. 1874.

*Zelený paprsek: š Slavný Jules Verne vydal nový román, kterémufl š v-ěcky ostatníō, a tak praví jistý francouzský kritik, š musí zatím ustoupitiō nevyjímaje ani onoho, jenfl nejnov j-í natropil tolik hluku, známý totiřl Milion od Jules Claretie, jehořl stál nová vydání po ádati, nakladatel tēm ani nesta í.ō<sup>36</sup> Dále pak pokračuje popisem díje a krátkými úryvky z románu.*

Jak jsem již poznamenala, na počátku se český překlad verneovek objevoval pouze v *Matici lidu* a to od roku 1869 stílav až do roku 1877.<sup>37</sup> Konec ve vydávání Vernových děl v tomto sborníku však předznamenal již rok 1876. Tehořl roku jindy zastánce verneovek Jan Neruda, poprvé dílo francouzského autora zkritizoval. A to román *Michael Strogov*.<sup>38</sup> Doslova by se dalo mluvit o zklamání, kdyřl pí-ě: *šP i tak proslulém spisovateli, jenřl romantiku zp sobem naprosto p vodním spojil s v dou a p ebohatou svou fantazií vřdy ídil pravidly p ísné esthetiky, jenřl zárove je spisovatelem modern nejoblíben j-ím, velmi nerado se vy kne: Te napsal n co -patného. P ec se jen nem fle jinakō<sup>39</sup> A to je jen za átek rozho eného fejetonu. Vy ítá Vernovi řjarmare nostō tím, fle t řlí ze své popularity a tedy již nemusí psát kvalitní romány, ale prodává autorovo jméno a popularita. Nerudovi přede-ím vadí, fle si vymý-ří historii a vsazuje ji do řvelkých děl jinō.<sup>40</sup> Zlo inem proti historii tedy myslel Vernem vymy-řené masové povstání Tatar ů útok Asiat prosti Rus ům na Sibi í.<sup>41</sup> A to byl jen počátek Nerudova hn ůvu proti Vernovým román ům. Dále sledoval nové verneovky v Národních listech a metal po nich blesky.<sup>42</sup>*

Z dalších například román *erná Indie*. Znovu zde Vernovi vy ítá jarmare nost v podobn ýtřkách, jak tomu bylo u hodnocení předchozích román ů. Následn ěle jeho slovení v knize nic zajímavého a celý fejeton kon í v tou: *šTřoda, fle ta kniha nese na ěle svém jméno Jules Verne!ō<sup>43</sup>*

První českou edici nazvanou *Divy sv t známých i neznámých* zahájil v roce 1882 Alois R. Lauer mann.<sup>44</sup> *šZa dva roky jejířho trvání v ní vy-řlo deset verneovek a navíc i dv povídky.ō<sup>45</sup> V-ěchna vydaná díla byla stejn ě jako v Matici lidu bez ilustrací, ale dle rychlosti*

<sup>36</sup> *Národní listy* 22, . 237, s. 1, 28. 8. 1882.

<sup>37</sup> JANATKA, Jaroslav Maria. *Neznámý Jules Verne*. Praha: Mladá fronta, 1959, s. 149.

<sup>38</sup> NEFF, Ond ěj. *Jules Verne a jeho sv t. 2.*, upr. vyd. Praha: Mladá fronta, 2005, s. 197. ISBN 8020412247.

<sup>39</sup> *Národní listy* 16, . 338, s. 1, 7. 12. 1876

<sup>40</sup> Tamtéřl, s. 1.

<sup>41</sup> NEFF, Ond ěj. *Jules Verne a jeho sv t. 2.*, upr. vyd. Praha: Mladá fronta, 2005, s. 197. ISBN 8020412247

<sup>42</sup> Tamtéřl, s. 198.

<sup>43</sup> *Národní listy* 17, . 198, s. 1, 21. 7. 1877

<sup>44</sup> HORÁK, Vadim. *Jules Verne v nakladatelství Jos. R. Vilímek*. Praha: Thyr sus, 2005, s. 10. ISBN 80-902660-3-7.

<sup>45</sup> KLOU EK, J. - řIFÍKA, L. K. Přehled překlad ů z jazyka francouzského do ětiny. In *Jules Verne v nakladatelství Jos. R. Vilímek*. Praha: Thyr sus, 2005, s. 10. ISBN 80-902660-3-7.

jejich vydávání m ěme usoudit, ě –ly tyto knihy na odbyt. Následn ě –ak zájem o verneovky za al klesat a dále vy–lo ufl jen pár dal–ích d l formou asopisecké i novinové p ílohy.<sup>46</sup>

### 1.3 Nakladatelství Josefa R. Vilímka

V polovin ě 80. let o Verna ěsky tisknouce nakladatelé ztratili zájem.<sup>47</sup> Na p elomu 80. a 90. let 19. století ě –ak p i–el se svojí první verneovkou Josef Richard Vilímek mlad–í.<sup>48</sup> Ten vyuffil tehde–í situace na trhu, kdy verneovky p estaly vycházet, a sám Verne se po letech slávy adil k těm zapomenutým autor ěm.<sup>49</sup>

Dobové národní listy se p ízna n ptaly: *šKdo mluví je–t dnes o Verneovi, jeho fl jméno kdysi probíhalo denn ě nejz zn j–ími rubrikami list a stálo v pop edí tená ské p ízn ?*<sup>50</sup> Autor lánku tená ěm p edev–ím p edstavuje román *Dobrodruflná záv ě*, známý také pod jménem *Neoby ejná dobrodruflství mistra Antifera*. Pod prvním zmín ěným názvem ho v roce 1894 vydalo Vilímkovo nakladatelství.<sup>51</sup> V záv ru lánku konstatuje, ě z románu je cítit únava Vernovy fantazie a vy erpanost tvo ivosti.<sup>52</sup> A Vilímek s vydáváním verneovek teprve za ínal, sám autor ěm l jifl své nejlep–í romány za sebou. M ěme soudit, ě práv sniflující se kvalita román ě v o ích tená ě, i opakující se nám ty zavinily pokles zájmu o Vernovy romány.

Za ít vydávat tohoto francouzského autora, byl tedy v celku riskantní krok. Zatím ani sám Vilímek netu–il, jaký úsp ch nakonec sklídí. Prvním vydaným románem Vilímkova nakladatelství byly *Dva roky prázdnin*.<sup>53</sup> P i emfl š *odezva byla natolik úsp –ná, ě nakladatel za al uvaflvat o vydávání verneovek ve velkěm.*<sup>54</sup> V reakci na tuto skute nost navázal kontakt s vydavatelem Hetzelem za ú elem vyjednání práv na vydávání Verneových publikací

<sup>46</sup> Tamtéfl, s. 10-11.

<sup>47</sup> Tamtéfl, s. 10.

<sup>48</sup> Josef Richard Vilímek mlad–í (1860-1938) byl synem nakladatele Josefa R. Vilímka star–ího. Vyu il se v otcov ě tiskárn ě a praxi získal v N mecku a Francii. Od roku 1889 rozjel intenzivní nakladatelskou ěinnost. Zaslouffil se těfl o zaloflení ěské grafické Unie, které odevzdal tisk v t–iny publikací. P sobil také ve spolku ěských knihkupc ě a nakladatel ě. FORST, Vladimír, Ji í OPELÍK a Lubo– MERHAUT, ed. *Lexikon ěské literatury: osobnosti, díla, instituce*. Praha: Academia, 1985-^^^., s. 1339. ISBN 80-200-0468-8.

<sup>49</sup> HORÁK, Vadim. *Jules Verne v nakladatelství Jos. R. Vilímek*. Praha: Thyrus, 2005, s. 10. ISBN 80-902660-3-7.

<sup>50</sup> *Národní listy* 34, . 38, s. 4, 8. 2. 1895.

<sup>51</sup> HORÁK, Vadim. *Jules Verne v nakladatelství Jos. R. Vilímek*. Praha: Thyrus, 2005, s. 108. ISBN 80-902660-3-7.

<sup>52</sup> *Národní listy* 34, . 38, s. 4, 8. 2. 1895

<sup>53</sup> Jules Verne: *Dva roky prázdnin* [Deux ans de vacances]. P el. Bohum ě ermák, s. 91. obrazy L. Benetta. [1.vyd.] Typ. Vilímek [21.3. 1890]. 4, 374 s. - *Vilímkova knihovna mládefl dospívající*.

<sup>54</sup> HORÁK, Vadim. *Jules Verne v nakladatelství Jos. R. Vilímek*. Praha: Thyrus, 2005, s. 28. ISBN 80-902660-3-7.

v českém překladu. Převodní Vilímek se zájem se vztahoval pouze na již vydaná díla. Hetzel mu však nabídl výhradní práva i na všechny budoucí Verneovy novinky.<sup>55</sup> Následně spolu po dohodnutí podmínek podepsali 27. června 1891 smlouvu, která Vilímkovi zajišťovala švýhradní práva na publikování všech českých překladů Verneových románů.<sup>56</sup> Pro Vilímka měla tato smlouva velký význam a Verne se tak stal kmenovým autorem jeho nakladatelství.<sup>57</sup>

Vilímek si sám při vydávání Verneových románů upravoval jejich převodní francouzské názvy v českém překladu tak, aby jim přidal národní dramatičnost. Například: *Z Hradu v Karpatech* se stal *Tajemný hrad v Karpatech*. *César Cascabel* byl přejmenován na *Oceánem na kape ledové*. Román *Matyáš–Sandorf* nazval českým názvem *Nový hrab Monte Kristo*.<sup>58</sup> Změna názvu měla tedy hlavně přilákat národní dramatičnost. To ale pravděpodobně nebyl jediný nakladatel v zájmu Verneho, často tituloval své knihy podle jména hlavního hrdiny, který v ní figuroval. Můžeme se tedy setkat s romány jako *Robur Dobyvatel*, již zmíněný *César Cascabel*, *Claudius Bombardak*, *Michel Strogoff*, *Hector Servadac* a dalšími. Tím pak nakladatelé následně (nejen ve Vilímkově nakladatelství) měnily jejich názvy. Myslím, že to bylo bez pochyby o tom, který měl zvýšit prodej daných titulů.

Lze předpokládat, že pokud nešlo o slavné jméno hlavního hrdiny, pod kterým by si tená dokázal představit, co se v knize odehrává, nebo o nějaké pokračování o slavném hrdinovi, pouhé jméno tolik nezaujme. Na ukázkou jsem vybrala tři tituly, u kterých nakladatel pozměnil, doplnil, či úplně změnil název knižního originálu. Když Vilímek změnil název *Matyáš–Sandorf* na *Novodobý hrab Monte Christo*, odkázal tím na již slavný román Alexandra Dumase staršího. Zkušený tená si tedy dokázal představit, co od tohoto románu může očekávat. Myslím, že tímto odkazem na slavné dílo slibuje nakladatel i záruku kvality.

Dalším příkladem uvádí román *Cesar Cascabel*. Tomu nakladatel změnil název na *Oceánem na kape ledové*. Ze jména neznámého hrdiny se tímto krokem stal román, který potenciálního tenáe naláká svým dobrodružstvím již v samotném názvu. Nabízí tajemno i příslib neobvyklého dobrodružství, např. a zdává se, že tená má chuť zjistit, jak je taková cesta možná.

Posledním vybraným titulem je román *Hrad v Karpatech*. Zde jak jsem již zmínila, provedl nakladatel jen doplnění příjmením adjektiva. Tedy z *Hradu v Karpatech* se stal *Tajemný hrad v Karpatech*. Opět se snaží v budoucím tenáe i vybudovat zájem a probudit

---

<sup>55</sup> Tamtéž, s. 28.

<sup>56</sup> Tamtéž, s. 30.

<sup>57</sup> Tamtéž, s. 31.

<sup>58</sup> Tamtéž, s. 38 a 48.

zv davost. Lze p edpokládat, že pokud je něco tajemného, bude to u většiny lidí vést ke zv davosti a touze záhadu rozluštit. A na to jistě Vilímek ve svém nakladatelství spoléhal.

Velký podíl na úspěchu Vilímkových vydání měly ilustrace. Ty do té doby chyběly ve větších českých vydáních a celkově na českém trhu ilustrovaných knih nebylo mnoho.<sup>59</sup> O to úspěšnějším bylo, že nakladatel sáhl po povodních francouzských rytinách.<sup>60</sup> Ty si nechával posílat od nakladatele Hetzela. Jako další marketingový tah mimo ilustrace, vyutil Vilímek obrázky povodních rytin také pro novinových inzerátech na své knihy.<sup>61</sup>

Z počátku vydával romány jednotlivě a za azoval je do své *Knihovny mládeže dospívající*. S rostoucím zájmem o vydávání nových románů se rozhodl vytvořit jeho první samostatnou edici verneovek. Tou první byly *Dobrodružné cesty o výbor nejlepších románů Julia Vernea*.<sup>62</sup>

Další edici zahájil Vilímek po smrti Vernea s názvem *Spisy Julia Vernea*.<sup>63</sup> Následovala edice *Levné ilustrované vydání románů Julia Vernea*.<sup>64</sup> Po té vycházela edice, která byla běžně označována jako *Romány Julese Vernea*. Avšak kvůli divokým rozměrům formátu byla též rozloována a označována jako *Malá ada* a *Velká ada*.<sup>65</sup> Poslední edicí, která vyšla ve Vilímkově nakladatelství, byly *Nesmrtelné romány Julia Vernea*.<sup>66</sup> Tu jí však vydal po Vilímkově smrti jeho zed Jan Sainer,<sup>67</sup> který nakladatelství převzal po svém tchánovi.

S novým nakladatelem přišla i nové úpravy, které se nevyhnuly ani verneovkám. Nové pojetí se lišilo skoro ve všem. Hlavní změnou prodloužila ilustrace. Francouzské rytiny nahradily ilustrace malíře Zdeňka Buriana.<sup>68</sup> V této edici vyšlo v letech 1947-1949 celkem pět titulů a mimo edici dal i dva romány. *Šel dal verneovky nakladatelství Jos. R. Vilímek ufl nikdy nevyšly.*<sup>69</sup>

---

<sup>59</sup> Tamtéž, s. 25.

<sup>60</sup> Tamtéž, s. 25.

<sup>61</sup> Tamtéž, s. 27.

<sup>62</sup> Tamtéž, s. 38.

<sup>63</sup> Tamtéž, s. 52.

<sup>64</sup> Tamtéž, s. 61.

<sup>65</sup> Tamtéž, s. 70.

<sup>66</sup> Tamtéž, s. 78.

<sup>67</sup> Jan Sainer (1900-1973) Přesobil ve Vilímkově nakladatelství od roku 1929. O devět let později se ofenil s dcerou J. R. Vilímka ml. Zdedil po něm nakladatelství. Pokračoval v nakladatelské činnosti svého předchůdce i se svou ženou. Usiloval o modernizaci provozu i edičního plánu firmy. V čele firmy stál až do její likvidace v roce 1949. Následně vedl bývalou Vilímkovu galerii. FORST, Vladimír, Jiráček OPELÍK a Luboš MERHAUT, ed. *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. Praha: Academia, 1985. s. 1340. ISBN 80-200-0468-8.

<sup>68</sup> HORÁK, Vadim. *Jules Verne v nakladatelství Jos. R. Vilímek*. Praha: Thyrsus, 2005, s. 75. ISBN 80-902660-3-7.

<sup>69</sup> Tamtéž, s. 80.

## 1.4 Zdeněk Burian

Zdeněk Burian byl český malíř a ilustrátor, který se narodil v roce 1905.<sup>70</sup> Kariérní dráha Zdeňka Buriana začala v roce 1921, kdy mu bylo pouhých třináct let.<sup>71</sup> V jeho začátcích hraje roli nakladatel Antonín Svoboda. Ten jako první umožnil Burianovi ilustrovat knihy, přidávající se k dobrodružné literatuře.<sup>72</sup> Ve svém mladém věku Burian ještě nedokázal plně využít svůj potenciál a jeho tvorba prvotních knih nese logicky známky nezkušenosti a hledání vlastního výtvarného výrazu.<sup>73</sup> Nakladatelství Antonína Svobody bylo tedy takovým odrazovým můstkem v ilustrátorské kariéře Zdeňka Buriana. Nás v-ak bude zajímat především ilustrátorova spolupráce s nakladatelstvím Josefa R. Vilímka a hlavně pak ilustrace verneovek.

Burianova spolupráce s Vilímkovým nakladatelstvím započala o něco let později, tedy v roce 1927.<sup>74</sup> V té době přišel Vilímk o schopné ilustrátory a tak hledal náhradu. Při této příležitosti objevil mladíka Zdeňka Buriana.<sup>75</sup> Prvním Burianovým počinem v tomto nakladatelství byla ilustrace obálky knihy *Náhrdelník maharadže* od R. Kiplinga.<sup>76</sup> Následovaly ilustrace ve Vilímkových periodikách, kterými byly *Humoristické listy*, *Humoristický kalendář*, *Dobrodružný svět* nebo *Malý tenáček*. Podle Vladimíra Prokopa byla první ilustrovanou knihou Burianem trilogie v rámci svazků *Orlové velké armády* od F. J. Štefky, avšak dále uvádí, že tento údaj nelze považovat za definitivní, neboť některé prameny uvádějí dřívejší ilustrace ke knize E. Zoly.<sup>77</sup> V konečném součtu doplnil Burian ve Vilímkov nakladatelství svými ilustracemi 48 titulů, z nichž některé vyšel dokonce dvakrát. Celkem to pak bylo 1270 ilustrací.<sup>78</sup>

Jak jsem již zmínila, Burianovy ilustrace nahradily ve verneovkách původní francouzské rytiny. Tento počin odstartoval v roce 1936 spolu s překladatelem Zdeňkem

---

<sup>70</sup> PROKOP, Vladimír. *Ilustrátor Zdeněk Burian: monografie a soupis díla*. Praha: Ostrov, 1995, s. 7. ISBN 80-901795-2-5.

<sup>71</sup> Tamtéž, s. 11.

<sup>72</sup> Tamtéž, s. 12.

<sup>73</sup> Tamtéž, s. 12.

<sup>74</sup> Tamtéž, s. 17.

<sup>75</sup> NEFF, Ondřej. *Jak se kreslí dobrodružství: [k 75. narozeninám zasloužilého umělce Zdeňka Buriana]*. Praha: Albatros, 1980, s. 14. Klub mladých tenáčů (Albatros).

<sup>76</sup> PROKOP, Vladimír. *Ilustrátor Zdeněk Burian: monografie a soupis díla*. Praha: Ostrov, 1995, s. 18. ISBN 80-901795-2-5.

<sup>77</sup> Tamtéž, s. 18.

<sup>78</sup> Tamtéž, s. 19.

Hobzíkem zcela novou úpravu vydávání verneovek.<sup>79</sup> Š Burian byl malí geniální a takové byly i jeho ilustrace, verneovkám vtiskly ráz o poznání mén v decký a více dobrodružný nefl dávné ilustrace francouzské.<sup>80</sup>

Burian k tvorb ilustrací vyufflval p edev-ím kva-ovou techniku a pozd ji perokresbu.<sup>81</sup> Technika kva-e spo ívá v míchání barev s b lobou, díky emufl je docíleno syt j-ích barev. Dal-í sou ástí pak m fle být zvlh ený papír s drsn j-í strukturou.<sup>82</sup> Tyto ilustrace pak Burian dopl oval zajímavým šoptickýmõ prvkem, kdy do zaschlého, nebo tém zaschlého obrazu dopl oval drobnými zásahy b lobu š jefl opticky suplovala zásahy sv tla.<sup>83</sup> Zdánlivou fotografií nost takto vytvo ených maleb zp sobuje dokonalá iluze prostoru.<sup>84</sup> Pomyslný p íklon k fotografii, je-t více oddálil kresby od p vodních ilustrací. To t fle nesli n kte í e-tí obdivovatelé Verne a tyto ilustrace nikdy nep íjali.<sup>85</sup>

Burian m l v-ak vlastní výtvarné techniky a nápady. A znal p vodní francouzské ilustrace, nesnaflil se jim nijak p íblíflit. Naopak v dom dával verneovským ilustracím jiný nádech.<sup>86</sup> Technikou perokresby Burian ilustroval novou edici *Nesmrtelné romány Julia Vernea*, jefl odstartovala v roce 1947.<sup>87</sup> V této dob jífl ídil nakladatelství ze J. R. Vilímka ml. Jan Sainer. Bohuflfel v této edici vy-lo pouze p t titul .<sup>88</sup> D vodem bylo znárodn ní Vilímkova nakladatelství a sám Sainer byl p inucen odejít.<sup>89</sup> S rokem 1949 tak definitivn skon ilo nejen vydávání nové edice, ale i celé nakladatelství.<sup>90</sup> Tímto vlastn skon ilo i Burianovo p sobení u Vilímk .

---

<sup>79</sup> HORÁK, Vadim. *Jules Verne v nakladatelství Jos. R. Vilímek*. Praha: Thyrusus, 2005, s. 75. ISBN 80-902660-3-7.

<sup>80</sup> Tamtéfl, s. 75.

<sup>81</sup> Tamtéfl, s. 75.

<sup>82</sup> Tamtéfl, s. 38.

<sup>83</sup> Tamtéfl, s. 39.

<sup>84</sup> Tamtéfl, s. 39.

<sup>85</sup> Tamtéfl, s. 75.

<sup>86</sup> Tamtéfl, s. 75.

<sup>87</sup> Tamtéfl, s. 79.

<sup>88</sup> Tamtéfl, s. 80.

<sup>89</sup> Tamtéfl, s. 79.

<sup>90</sup> Tamtéfl, s. 80.

## 2 Východní Evropa

Evropa je od zbytku světa oddělena na západ Atlantským oceánem, na jihu Středozemním a Černým mořem. Severní hranice tvoří břehy Severního ledového oceánu. Východ jako jediný odděluje evropské státy hranicí, jejíž vedení je po souštině. Konkrétně se hranice vinou podél pohorie Uralu, pokračují Kaspického moře a pohorie Kavkazu.<sup>91</sup>

Ve své práci se budu zabývat východní částí Evropy a především územím dnešního Lotyšska, Estonska (Livonska), Bulharska, Maďarska a Rumunska (Sedmihradská), do jejichž prostředí Jules Verne zasadil děj některých svých románů. Proto bych ráda krátce představila, co vlastně východní Evropa znamená. Dále pak přiblížím soudobou Evropu Julese Verne a poměry ve zkoumaných státech.

Krzysztof Pomian ve své knize *Evropa a její národy* začíná v této *Jen špatný geograf, který neuvěřuje, že jako první hodnotu, by mohl Evropu umístit do stálých hranic.*<sup>92</sup> S tímto tvrzením lze souhlasit. Nejde jen o problematiku hranic Evropy jako celku, ale především o její následné dělení na jižní, severní, východní a západní. Toto rozdělení totiž nemá zcela jasné vymezení.<sup>93</sup> Záleží na kontextu a celkovému subjektivnímu vnímání tohoto pojmu. *„Řekni mi svou definici střední Evropy, a já ti řeknu, odkud jsi.”*<sup>94</sup> Tento citát od Timothyho Gartona Ashe dokonale vystihuje subjektivní pohledy jednotlivých národů na své umístění v celém konceptu Evropy. Mnohdy sporné je pak rozdělení mezi východní a střední Evropou. Dlouho neexistovalo rozdělení mezi západní a východní Evropou. Tato skutečnost se začala rýsovat teprve v devatenáctém století.<sup>95</sup> *„V období studené války se termín Východní Evropa užíval na Západ jako souhrnné označení všech států komunistického bloku. Po pádu komunistického režimu získalo toto označení ve východoevropských státech jistý hodnotící nádech, a tak se jich v tichu (snad s výjimkou Ruska a Bulharska) hlásí ke své středoevropské příslušnosti.”*<sup>96</sup>

---

<sup>91</sup> STEELE, Philip a Keith LYE. *Atlas světa*. V Praze: Slovart, 2005, s. 31. ISBN 80-7209-666-4.

<sup>92</sup> POMIAN, Krzysztof. *Evropa a její národy: ve znamení jednoty i rozdílnosti*. Praha: Mladá fronta, 2001, s. 7. Souvislosti (Mladá fronta). ISBN 80-204-0858-4.

<sup>93</sup> HONZÁK, František, Marek PEŠENKA a Jitka VLČKOVÁ. *Evropa v proměnách staletí*. Praha: Libri, 1995, s. 556. ISBN 80-85983-00-1.

<sup>94</sup> TRÁVNÍČEK, Jiří, ed. *Vkládání dějin: střední Evropa jako pojem a problém*. Přeložil František BENHART. Brno: Host, 2009, s. 7. ISBN 978-80-7294-323-4.

<sup>95</sup> WANDYCYZ, Piotr S. *Střední Evropa v dějinách od středověku do současnosti: cena svobody*. Praha: Academia, 1998, s. 11. ISBN 80-200-0657-5.

<sup>96</sup> HONZÁK, František, Marek PEŠENKA a Jitka VLČKOVÁ. *Evropa v proměnách staletí*. Praha: Libri, 1995, s. 545. ISBN 80-85983-00-1.

Z geografického hlediska můžeme pod pojem východní Evropa zahrnout území od západních hranic Polska, České Republiky, Maarska a balkánských států směrem na východ až k pohoří Uralu. Na druhou stranu tyto západní části států bývají někdy vyloučeny a zahrnovány pod pojem střední Evropa.<sup>97</sup> Rovněž příznakový může být koncept středovýchodní Evropy. Podle Erharda Buseka definujeme střední Evropu jako fenomén, který nezávisí na přesně vymezeném území, ale na hodnotě spojující v lidech. Jako příklad uvádí habsburskou monarchii, ve které žila směs národů a která nebyla vymezená jejich hranicemi.<sup>98</sup>

## 2.1 Východní Evropa v 19. století

Devatenácté století bylo především ovlivněno francouzskou a průmyslovou revolucí. Evropa v 19. století ve své době dominovala. Nejen revoluce rozvíjely ve své době změny politické, ideologické, ale také sociologické a hospodářské.<sup>99</sup> Přípříkladně Východní Evropy se zaměřila na menší území, která byla skutečně pod nadvládou mocností a snažila se bránit jejich útlaku. Především pak oblasti dnešního Bulharska, Maarska, Sedmihradska (Rumunska), Lotyšska a Estonska, se kterými budu následně pracovat v dalších kapitolách, v novaných především jednotlivých Východních románů.

Národy střední Evropy převzaly základní ideje francouzské revoluce.<sup>100</sup> *„Napoleonské války probudily v Evropě nejen touhu po svobodě a rovnoprávnosti, ale také lásku k vlasti a vlastnímu národu.“*<sup>101</sup> Postupně se snažily o prosazení své národní samostatnosti a o obnovu národní identity. Ta byla ohrožena velkými mocnostmi, jakými bylo Rusko, Prusko, nebo Rakousko. Na Balkánském poloostrově to pak byla osmanská říše. Nestátní národy se domáhaly národního sjednocení a politické samostatnosti.

V roce 1848 došlo k vlně revolucí, které prošly celou Evropou a jež jsou označovány jako *„Jaro národů“*.<sup>102</sup> Tento revoluční rok a průběh jeho událostí následně popíšu v případě každého zvoleného území zvlášť. Josef II. měl v plánu po celém území protlačit novinu.<sup>103</sup>

---

<sup>97</sup> Tamtéž, s. 545.

<sup>98</sup> BUSEK, Erhard. Střední Evropa - co je to? In: *V klecích dříve: střední Evropa jako pojem a problém*. Příklad František BENHART. Brno: Host, 2009, s. 36. ISBN 978-80-7294-323-4.

<sup>99</sup> WANDYCZ, Piotr S. *Střední Evropa v dějinách od středověku do současnosti: cena svobody*. Praha: Academia, 1998, s. 128. ISBN 80-200-0657-5.

<sup>100</sup> Tamtéž, s. 128.

<sup>101</sup> ORNEJ, Petr. *Dějiny pro střední odborné školy: české a světové dějiny*. 2. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2008, s. 147. ISBN 978-80-7235-382-8.

<sup>102</sup> WANDYCZ, Piotr S. *Střední Evropa v dějinách od středověku do současnosti: cena svobody*. Praha: Academia, 1998, s. 148. ISBN 80-200-0657-5.

<sup>103</sup> Tamtéž, s. 135.

Nebo se z d vodu sjednocení zem za al klást d raz na jednotný jazyk. Ze stejného d vodu byla nap íklad za francouzské revoluce prosazována francouz-tina.<sup>104</sup> Snaha o pon m ení vedla u v-ech nen meckých národ ke snahám o obnovení národního jazyka a literatury.<sup>105</sup> Následn pak svád ly nejen pomyslné boje o svoji národní integritu. P írozen í v eských zemích probíhalo tzv. národní obrození, v jehoí rámci usilovali p edstavitelé kulturních elit o obnovu jazyka a literatury.

K národnímu šprobuzení do-lo s ur ítými typologickými analogiemi také u Srb í i sedmihradských Rumun .<sup>106</sup> Na p elomu osmnáctého a devatenáctého století ovládala Balkánský poloostrov osmanská í-e. Rumuni filili zejména v Moldavském a Vala-ském knííectví. Nebyli sice p ímou sou ástí Turecka, ale byli sultánovými vazaly.<sup>107</sup> Po rusko-turecké válce získala území t chto dvou knííectví v t-í autonomii, av-ak pod dohledem Ruska š *Pod vlivem únorové revoluce v Pa íí r. 1848 vypukla povstání i v zemích rumunských, v Sedmihradsku i v knííectvích.*<sup>108</sup> Nebo prozatím bylo Sedmihradsko pod nadvládou Rakouska a nominální nadvládu nad Vala-ským a Moldavským knííectvím dríelo Turecko.<sup>109</sup> Na podporu tohoto rumunského hnutí sloíil Ond ej Muresanu rumunskou národní hymnu *Probu se Rumune.*<sup>110</sup> Tato píse je rumunskou hymnou do sou asnosti.

3. kv tna r. 1848 prob hlo v Blafí shromáídní Rumun ze v-ech kon in Sedmihradska, ze kterého druhého dne vyplynulo prohlá-ení, kde Rumunsko chce svoji samostatnost v rámci hranic Sedmihradska.<sup>111</sup> K velkému p ekvapení v-ak Uherský sn m odhlasoval je-t téhoí m síce sjednocení Sedmihradska s Uhrami.<sup>112</sup>

Podobn neúsp -n skon íla povstání i ve Vala-sku, kde bylo revolu ní hnutí vedeno proti Rusku a v Moldavsku, kde zdejí revolucioná í mí íli spí-e proti tam j-ímu knííectví privilegovanému postavení bojar .<sup>113</sup> V druhé polovin devatenáctého století stále probíhaly na Balkán národnostní nepokoje a konflikty. Jakmile Rusko, které m lo stále nadvládu nad dv ma jíl zmín ínými knííectvími, prohrálo krymskou válku a muselo se stáhnout z balkánské

---

<sup>104</sup> Tamtéí, s. 130.

<sup>105</sup> ORNEJ, Petr. *D jepis pro st ední odborné -koly: eské a sv tov é d jiny*. 2. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2008, s. 147. ISBN 978-80-7235-382-8.

<sup>106</sup> WANDYCZ, Piotr S. *St ední Evropa v d jínách od st edov ku do sou asnosti: cena svobody*. Praha: Academia, 1998, s. 136. ISBN 80-200-0657-5.

<sup>107</sup> Tamtéí, 149.

<sup>108</sup> MAC REK, Josef. *Rumunsko ve své minulosti i p ítomnosti*. Praha: Orbis, 1930, s. 31.

<sup>109</sup> Tamtéí, s. 30.

<sup>110</sup> Tamtéí, s. 31.

<sup>111</sup> Tamtéí, s. 32.

<sup>112</sup> Tamtéí, s. 32.

<sup>113</sup> Tamtéí, s. 33.

politiky, za člena obou knížectví usilovat o vznik samostatného státu. V důsledku toho vzniklo Spojené knížectví Moldavska a Valašska.

Až v roce 1861 uznaly evropské mocnosti knížectví Valašska a Moldavska za jeden politický útvar nazvaný Rumunsko.<sup>114</sup> V roce 1878 se Rumunsko konečně postavilo mezi evropské národy jako svobodný politický initel. O tři roky později se prohlásilo za království.<sup>115</sup>

Ostatní balkánské národy usilovaly taktéž o samostatnost. Srbsku se tento cíl povedl v roce 1867, kdy získalo úplnou nezávislost na osmanské říši a v roce 1878 byla uznána jeho plná suverenita berlínským kongresem.<sup>116</sup>

Naopak zcela pod vlivem Turků byli Bulhaři. Tak jako nepřítel od konce 14. století, kdy v roce 1396 Turci dobyli Vidin. Celé Bulharsko se tak na přelomu 15. století dostalo pod tureckou nadvládu. Turci pak výrazně ovlivnili následný vývoj Bulharska.<sup>117</sup> Následkem porážky bulharská vláda úplně vymizela a probíhala násilná, i dobrovolná islamizace.<sup>118</sup>

Na přelomu 16. století probíhala bulharská povstání, jejichž snahou bylo vymanit se z područí Turků. Mnohdy se Bulhaři snažili do protitureckých povstání zapojit i jiné křesťanské národy.<sup>119</sup> Vesměs však byla povstání potlačena bez většího úspěchu.

V 18. století začali Bulhaři vkládat své naděje do Ruska, které v roce 1710 vyhlásilo Turecku novou válku.<sup>120</sup> Války mezi Ruskem a Tureckem stály mír po celé 18. století. Podobně jako v dalších státech střední a východní Evropy probíhalo od konce 18. v Bulharsku národní obrození.<sup>121</sup> *„Na rozdíl od národního obrození v jiných středoevropských národích vývoj balkánských národů jednu zásadní odlišnost: bylo nejprve třeba vymezit, na jakém území se má doposud neuvolnělá masa uvdomovat.“*<sup>122</sup> Skupiny obyvatelstva byly totiž promíšené a jednotlivá hnutí národů se na Balkáně prolínala.<sup>123</sup>

V letech 1806-1812 probíhala opět Rusko-Turecká válka, která vyústila v mír, jež byl podepsán v Bukurešti. Pro Rusko byl výhodný, avšak Bulharsko jím nezískalo vůbec nic.<sup>124</sup>

---

<sup>114</sup> Tamtéž, s. 37-38.

<sup>115</sup> Tamtéž, s. 39.

<sup>116</sup> LIPTÁK, Vladimír. *Státy a území světa*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Libri, 2009, s. 757. ISBN 978-80-7277-414-2.

<sup>117</sup> RYCHLÍK, Jan. *Dějiny Bulharska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000, s. 135. Dějiny států. ISBN 80-7106-404-1.

<sup>118</sup> Tamtéž, s. 136-137.

<sup>119</sup> Tamtéž, s. 154.

<sup>120</sup> Tamtéž, s. 159.

<sup>121</sup> Tamtéž, s. 165.

<sup>122</sup> Tamtéž, s. 168.

<sup>123</sup> Tamtéž, s. 168.

<sup>124</sup> Tamtéž, s. 175.

V období krymské války v letech 1853-1856, přišly na bulharské území jednotky z Francie a Velké Británie, které se postavily na stranu Turecka a Rusko, jež podporovalo Bulhary, se muselo stáhnout.<sup>125</sup>

V roce 1876 vypuklo tzv. Dubnové povstání, které však bylo tvrdě potlačeno. Na místech, kde docházelo k masakrům obyvatelstva a celých vesnic, které prováděla turecká domobrana. Během potlačování povstalců zemřeli lidé v ádech tisíců. Světová veřejnost na tento incident reagovala velkou podporou Bulharů.<sup>126</sup>

Rusko-turecká válka probíhající v letech 1877-1878 měla konečně příznivé výsledky pro Bulhary. Vítězství Ruska nad Turky zajistilo vznik Bulharského knížectví tzv. Sanstefanským mírem (1878). Mimo jiné tato mírová smlouva obsahovala také turecké uznání úplné nezávislosti Rumunska.<sup>127</sup> Úplná nezávislost Bulharska byla však vyhlášena až dvacátého druhého září 1908 po povstání tzv. mladoturků a název byl změněn z knížectví na carství.<sup>128</sup>

Maarsko bylo již od počátku dvanáctého století označováno z latiny odvozeným názvem jako Uhry.<sup>129</sup> Doslovně však nemělycí, ale Uhry jsou to stejné, jako Maarsko. Uhry byly mnohonárodnostním státním útvarem, ze kterého se následně vyvinulo dnešní Maarsko. Maarsci tedy byli jedním z více národů, které tvořily rámec mnohonárodnostního Uherska. Vzhledem k tomu, že Maarsci byli nejdominantnějším národem v Uhrách, je chápáno jako jeho hlavní nástupnický stát po rozpadu Rakousko-Uherska.<sup>130</sup>

Od devadesátých let 18. století do revolučního roku 1848 se rozvíjel proces národního obrození také v Uhrách.<sup>131</sup> Menší vlny revoluce probíhaly již ve 30. a 40. letech 19. století.<sup>132</sup> *Š Také kulturní vývoj Maarska v letech 1790 až 1848 probíhal v mezích maarského národního obrození.*<sup>133</sup> Na tento popud vznikla maarská revoluční armáda, která povstala proti habsburské nadvládě. Po mnoha bojích byla však maarská revoluce poražena.<sup>134</sup> *Š V 60. letech 19. století byl obnoven boj za politickou nezávislost Uherska.*<sup>135</sup> Následovalo tzv.

---

<sup>125</sup> Tamtéž, s. 189.

<sup>126</sup> Tamtéž, s. 207-209.

<sup>127</sup> Tamtéž, s. 214.

<sup>128</sup> Tamtéž, s. 271.

<sup>129</sup> PRAFIÁK, Richard. *Maarsko*. Praha: Libri, 2005, s. 7. Stručná historie státu. ISBN 80-7277-269-4.

<sup>130</sup> Tamtéž, s. 8.

<sup>131</sup> Tamtéž, s. 66.

<sup>132</sup> Tamtéž, s. 63.

<sup>133</sup> Tamtéž, s. 67.

<sup>134</sup> Tamtéž, s. 73.

<sup>135</sup> LIPIÁK, Vladimír. *Státy a území světa*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Libri, 2009, s. 499. ISBN 978-80-7277-414-2.

rakousko-uherské vyrovnání v roce 1867, po kterém vzniklo dvoustátí Rakousko-Uhersko.<sup>136</sup> Po první světové válce v roce 1918 se Rakousko-Uhersko rozpadlo na menší státy, mezi kterými vznikla i samostatná Maarská republika.<sup>137</sup>

Jako Livonsko bylo od konce 13. století označováno historické území dvou dnes již samostatných států Estonska a Lotyšska.<sup>138</sup> Název Livonsko byl odvozen od kmene Livů, kteří na tomto území žili.<sup>139</sup> *„Špevnější státní organizace se území dostalo ve 13. století, kdy bylo dobyto údem meových rytířů, který se roku 1237 spojil s údem německých rytířů a jako jeho odbočka se začal nazývat Livonským údem.“*<sup>140</sup> Hranice Livonska zůstaly až do 16. století téměř neměnné.<sup>141</sup>

Během tzv. livonských válek (1558-1583) se Livonsko rozpadlo a jeho území bylo rozděleno mezi polsko-litevský stát, Švédsko, Dánsko a Prusko.<sup>142</sup> Postupně pak všechny části získalo Rusko a Livonsko mu tedy náleželo v letech 1795-1918. Po první světové válce bylo Rusko donuceno vzdát se tohoto území. Po říjnové revoluci tak vznikly na historickém území Livonska dva samostatné nezávislé státy Estonsko a Lotyšsko.<sup>143</sup>

---

<sup>136</sup> Tamtéž, s. 499.

<sup>137</sup> PRAFIÁK, Richard. *Maarsko*. Praha: Libri, 2005, s. 89. Stručná historie států. ISBN 80-7277-269-4.

<sup>138</sup> TWEČ, Luboš a Pavel TOLL. *Dějiny pobaltských zemí*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1996, s. 5. Dějiny států. ISBN 80-7106-154-9.

<sup>139</sup> Tamtéž, s. 24.

<sup>140</sup> HONZÁK, František, Marek PEČENKA a Jitka VLČKOVÁ. *Evropa v proměných staletích*. Praha: Libri, 1995, s. 261. ISBN 80-85983-00-1.

<sup>141</sup> Tamtéž, s. 261.

<sup>142</sup> TWEČ, Luboš a Pavel TOLL. *Dějiny pobaltských zemí*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1996, s. 80. Dějiny států. ISBN 80-7106-154-9.

<sup>143</sup> HONZÁK, František, Marek PEČENKA a Jitka VLČKOVÁ. *Evropa v proměných staletích*. Praha: Libri, 1995, s. 262. ISBN 80-85983-00-1.

### 3 Podpora utlačovaných národů

Za Vernova života probíhala nejen ve Francii, ale i v celé Evropě vlna revolucí. On sám byl svědkem revolucí v Paříži v roce 1848, po které je vyhlášena Druhá republika. O tři roky později následoval státní převrat Ludvíka Bonaparta *šcoflm lo za následek, fle se v-ichni význa ní republikáni dostali do v zení.*<sup>144</sup> K tomu se do tohoto okamžiku přidil i sám Verne. Následující rok se *š Ludvík Bonaparte prohlásil císa em a p ijal jméno Napoleon III.*<sup>145</sup>

Mezi lety 1853 a 1856 začala Francie válku s Ruskem tzv. krymskou válku. Do následné prusko-francouzské války, po níž v roce 1870 byl již plně zapojen. Obdržel povolávací rozkaz a stal se kapitánem hlídkového člunu, který měl za úkol chránit kousek normanského pobřeží, před možnými německými útoky.<sup>146</sup>

Vrátím se teď však k roku 1851, kde probíhaly zmíněné převraty. Tyto události zmiňuje Vern v politický pohled. Za al p emý-let o společenském zřízení, které vychází z hesel revoluce a principech svobody, rovnosti a bratrství. Zde nejspíše začal klíčit jeho touha po ideálním státu a víra v rovnost států mezi sebou. Tyto myšlenky zahrnovaly i jím tolik milované vynálezy a vědecké pokroky. Toužil po tom, aby právě oni budou tvořit mír a dopomohou lidstvu k lepšímu životu v dokonalém státě. Téma národních obrozeneckých hnutí však zapojil do svých románů až později.

Přibližně v osmdesátých letech devatenáctého století, se začal zajímat o revoluční vzpoury, povstání, reálné i smyšlené dějiny podrobených zemí a spiknutí.<sup>147</sup> čím dál více se v jeho románech objevovala politická témata. Právě v roce 1880 vydal román *Země-elem*. Zde je do děje zakomponované povstání sipahí v Indii z roku 1857. Takto tematicky zaměřený následuje román *Archipel v plamenech*. Ten se odehrává během eckého povstání a následného boje za nezávislost ve třicátých letech devatenáctého století, ve kterém se sčasně snažilo vymanit z područí Osmanské říše.

Období francouzské revoluce ve Spojených státech zmiňuje v díle *Sever proti Jihu. Cesta do Francie* se odehrává v období Velké francouzské revoluce a následně popisuje *š vít zství francouzské revolu ní armády nad rakouskými a pruskými vojsky v bitvě u Valmy v roce 1792.*<sup>148</sup> Román *Nový hrab Monte Christo (Matyáš-Sandorf)* popisuje maarské spiknutí proti habsburské nadvládě. Osvobozené války v Bulharsku a vlastence, který se chce zúčastnit války proti Turkům v národním povstání, vyobrazil v *Lodivodu dunajském. Drama*

<sup>144</sup> BRANDIS, Jevgenij Pavlovi. *Snímek Jules Verne*. Praha: Lidové nakladatelství, 1981, s. 51.

<sup>145</sup> Tamtéž, s. 52.

<sup>146</sup> Tamtéž, s. 104.

<sup>147</sup> Tamtéž, s. 202.

<sup>148</sup> Tamtéž, s. 202.

v *Livronsku* se odehrává v sedmdesátých letech devatenáctého století v pobaltských zemích. Zobrazuje povstání Loty– a Estonc proti německým baronům.<sup>149</sup> Posledním z nich zmíněným románem se budu podrobněji v novátě v následujících kapitolách.

Ať se mě nezdát, že román *20 000 mil pod mořem* do tématu revolucí a národně osvobozeneckých bojů nezapadá, protože příběh vzniku a samotná postava kapitána Nema však ano. Hrdinný kapitán Nemo tak jak ho známe, princ Dakkar, který se mstí Angličanům za zotročení Indie, jeho vlasti. Ještě za chlapeckých let se mu dostalo vzdělání v Evropě. Ufl v té době zasvoval svůj život touze po pomstě. Později byl učastníkem a dokonce jedním z vůdců povstání sipahí v Indii proti útlaku Angličanů, které jsem zmínila již dříve v souvislosti s románem *Země –elem*. Sám Nemo a jeho lidé nalézají starodávný –panlský poklad. S jeho pomocí a s pomocí dalších drahocenností pak pomáhá trpícím a utlačovaným.

Převodník Vern v záměr byl, aby kapitán Nemo byl národností Polák. Dívodem byly jeho sympatie s polskými povstanci z revoluce mezi lety 1831 a 1863.<sup>150</sup> *šReprese carské vlády proti národně osvobozeneckému hnutí v Polsku ho pobuovaly.*<sup>151</sup> Verne chtěl, aby jeho hrdina tvrdě bojoval proti carskému Rusku. Aby se mu mstil za kruté vyvraždění jeho rodiny, znásilnění dcer a smrti přátel na Sibiři. Tento nápad mu však rozmluvil nakladatel Hetzel, který se bál cenzury.

Podle Hetzela *šcenzura zasáhne, bude-li Nemo útočit na ruské lodě.* Nebo Rusko si udržovalo ve válkách Napoleona III. neutralitu.<sup>152</sup> Nakladatel navrhl, aby byl Nemo bojovníkem proti otroctví v USA. Mohl by se tak mstít jiflanům za osud jeho ženy a dětí. Verne však tuto myšlenku zavrhl s tvrzením, že otroctví již bylo oficiálně zrušeno. Takový boj by tedy ztrácel smysl. Dlouho o této myšlence debatovali, a jelikož Verne Hetzelovy obavy chápal, rozhodl se vyhovět jeho požadavkům. Nakonec se shodli na tom, aby byl Nemo *šjen symbolem vzpoury proti jakékoliv tyranii.*<sup>153</sup> Hrdina se tedy stal vlastencem, revolucionářem, který povstal proti utlačovatelům i když ne přesně tak, jak si ho Verne na začátku vysnil.

Verne se sám vflil do postavy kapitána Nema a ztotožnil se s ní. Odráží se v něm jeho sny o moři, jeho názory na otrokáství, utlačování národů, na svobodu a jeho boj za spravedlnost. Sám Verne moře miloval a nejednou se vydal na jeho vlny se svojí lodí, aby se alespoň přiblížil svým hrdinům při jejich putování a nabral novou inspiraci. Jak říká sám

---

<sup>149</sup> Tamtéž, s. 202.

<sup>150</sup> Tamtéž, s. 115.

<sup>151</sup> Tamtéž, s. 115.

<sup>152</sup> Tamtéž, s. 115.

<sup>153</sup> Tamtéž, s. 116.

Nemo, nebo spíše Verne? *šfijte v hlubokých mořích! Jen tady je úplná nezávislost, jen tady je lov k skutečné svobodě, jen tady ho nikdo nemůže utlačit!*<sup>154</sup> Dále pak dodává, že bude vždy bojovat za svobodu a do posledního dechu bude bránit všechny utiskované, nebo každý z nich je jeho bratrem.<sup>155</sup>

V kajutě kapitána Nema pak na stěně visí obrazy revolučních z celého světa. Namátkou: polský hrdina Tadeusz Kościuszko, George Washington, bojovník za práva černochů John Brown a italský vlastenec Manin.<sup>156</sup> Měly se domnívat, že jistou míru na pozadí jím postojí Verne k revolucím a revolučnímu mohlo mít jeho nakladatel Hetzel. Nebo on sám se šadil do jejich řad. Další vliv na romanopisce mohlo mít taktéž Elysée Reclus. Ten byl revolučním v pravém slova smyslu. Verne vlastnil jeho zeměpisné knihy, které mu sloužily jako geografický podklad pro psaní románů.<sup>157</sup>

Verne v postoj se odráží i v románu *Ocelové msto*. Zde odsuzuje *špruský militarismus, dobytá války a nacionální šovinismus*.<sup>158</sup> Stojí tu proti sobě v kontrastu dvě města: ve Stahlstadtu je hlavním cílem ovládnutí svět nadázenou saskou rasou, která vykořisťuje pracující lid. Naopak ve Francevillu funguje ideál a zásady demokracie, rovnosti, bratrství, svobody. Vše, co se zde děje, slouží ku prospěchu a štěstí všech.<sup>159</sup> Přesně tento ideální svět si Verne přál. Bylo jeho snem, aby všechny národy žily v míru a štěstí. A to mu mělo znít jako kliše, Jules Verne tomu opravdu věřil. To bylo jedním z důvodů, proč byl tak zapálený do vynálezů a technického pokroku. Doufal, že právě tyto věci dopomohou k vytvoření jeho vysněného, utopického ideálu.

V druhé polovině jeho literární tvorby se již schylovalo ke světové válce a zuřily agresivní dobytá války a kruté velmocenské boje o rozdělení světa. Zdokonaloval se strojní průmysl a vynálezy se soustřeďovaly především na ničivé zbraně. Verne ve svých románech vyušřoval vynálezy a technické pokroky k vytvoření míru. Svět mu ale ukazoval stále více druhé, negativní využití jeho milované vědy. Právě v těchto chvílích ho opustily jeho poslední naděje na utopii.<sup>160</sup>

---

<sup>154</sup> Tamtéž, s. 130.

<sup>155</sup> Tamtéž, s. 130.

<sup>156</sup> NEFF, Ondřej. *Jules Verne a jeho svět*. 2., upr. vyd. Praha: Mladá fronta, 2005, s. 69. ISBN 8020412247

<sup>157</sup> Tamtéž, s. 71.

<sup>158</sup> BRANDIS, Jevgenij Pavlovič. *Snělek Jules Verne*. Praha: Lidové nakladatelství, 1981, s. 163.

<sup>159</sup> Tamtéž, s. 163.

<sup>160</sup> Tamtéž, s. 210-211.

## 4 Matyá–Sandorf: Novodobý hrab Monte Christo

Román *Matyá–Sandorf* byl poprvé vydán v roce 1885<sup>161</sup> a v českém překladu se objevilo první knižní vydání v roce 1894 ve Vilímkov nakladatelství.<sup>162</sup> Úplně první seznámení českých čtenářů s tímto románem však bylo v Národních listech. Vycházel zde na pokračování od roku 1888 pod názvem *Hrab Sandorf*.<sup>163</sup> Stejně jako u mnoha dalších autorových románů, tvoří název jméno hlavního hrdiny. Přizvisko *Novodobý hrab Monte Christo* přidá k názvu český nakladatel Josef R. Vilímek.<sup>164</sup> A můžeme k tomu vcelku dobrý důvod. Jules Verne byl dobrým přítelem Alexandra Dumase staršího. Napsáním tohoto románu tak šlo i o jistou poklonu tomuto spisovateli.<sup>165</sup> Jak již napovídá nové doplnění názvu, Jules v *Matyá–Sandorf* se dosti podobá románu Alexandra Dumase staršího *Hrab Monte Christo*. Podobnost tak byla záměrná a první vydání nese autorovo vnování zesnulému příteli.<sup>166</sup>

*Matyá–Sandorf* je román o zradě a pomstě, kde velkou roli hraje nesmírné bohatství, které mstitel získá a vyufflívá jako nástroj své pomsty. Příběh se začíná odehrávat v roce 1867. Hlavní hrdina *Matyá–Sandorf* je maarský šlechtic, pobývající v Uhrách. Se svými dvěma přáteli – hrabětem Bathorym a hrabětem Ladislavem Zatharem, stejně smýšlejícími maarskými vlastenci, připravovali spiknutí, šjehoř cílem bylo odtrhnout Maarsko od Rakouska.<sup>167</sup> Jejich plán je však zničen zradou Sarkanyho a bankéře Silase Toronthala. Ti náhodně objeví zprovanou zprávu, kterou se jim podaří rozluštit. Výsledkem za bohatství *Matyá–Sandorfa* pak chystaný převrat vyžaduje smrt. Spiklenci jsou zatčeni a odsouzeni na smrt. Jedinému *Sandorfovi* se podaří v znitelném utéct a tím začne jeho dlouhá cesta za pomstou.

V Maarsku probíhaly v devatenáctém století reálné boje za samostatnost. Přede vším to byla revoluce v letech 1848–1849. V Uherském království byli lidé nesvobodní, bez občanských a politických práv. Zem byla na počátku devatenáctém století zaostalá a topila se

<sup>161</sup> TURAY, Tereza. *Ze života Julese Verne*. Ústí nad Orlicí: Pipex, 2015, s. 97. ISBN 978-80-904996-6-9.

<sup>162</sup> HORÁK, Vadim. *Jules Verne v nakladatelství Jos. R. Vilímek*. Praha: Thyrus, 2005, s. 118. ISBN 80-902660-3-7

Julius Verne: *Nový hrab Monte Kristo* [Mathias Sandorf]. Přel. J. Pachmayer, se 109 ilustracemi L. Benetta. [1. vyd.] Typ. [Vilímek, jaro 1894]. 1, 552 s. - *Dobrodružné cesty*.

<sup>163</sup> HORÁK, Vadim. *Jules Verne v nakladatelství Jos. R. Vilímek*. Praha: Thyrus, 2005, s. 11. ISBN 80-902660-3-7.

<sup>164</sup> VERNE, Jules. *Matyá–Sandorf: nový hrab Monte Christo*. 5. vyd. Přeložil Zdeněk HOBZÍK. Praha: Albatros, 1988, s. 433. Podivuhodné cesty (Albatros).

<sup>165</sup> Tamtéž, s. 433.

<sup>166</sup> Tamtéž, s. 433.

<sup>167</sup> Tamtéž, s. 63.

v hospodářské krizi.<sup>168</sup> Snahy vlastenců a obrozenců podnítila tak jako v t-inu národních povstání v Evropě Velká francouzská revoluce. Snahou bylo odtrhnout se od Rakouského císařství a vyhlásit samostatnou Uherskou republiku.<sup>169</sup> Ve stejném roce jako za jiná román Matyáš–Sandorf, tedy 1867, došlo k rakousko-uherskému vyrovnání v rámci rakouské monarchie.<sup>170</sup> Následkem této události vzniklo Rakousko-Uhersko. Matyášská představa, ke které patřil v románu Matyáš–Sandorf, však ve skutečnosti fládně spiknutí neplánovala. Právě naopak. Politické uspořádání Rakouska-Uherska jí vyhovovalo. Byla oporou císaře a šlo o *š vykořisťování ovládnutí maarské národnosti tehdejšího Uherska, především Slováky.*<sup>171</sup>

Tento román se nedá přidat mezi klasické verneovky. Důvod, proč si Jules Verne zvolil stejný námět pro svůj román jako Alexandr Dumas starší, jsem již zmínila. Dalším důvodem mohlo být, že autor ze svého nejvíce nenáviděl zradu<sup>172</sup> a tímto románem chtěl poukázat na toto zlo ve světě. Jedním z hlavních témat je tu politika a národní hnutí, což u spíše cestovatelských románů tohoto autora není běžné. Právě pro své politické zaměření se tento román stal slavným a oblíbeným i v českých zemích, které byly tehdy *šoučástí habsburské monarchie Rakousko-Uherska. Právě tato monarchie vyslala policisty a zavelila Matyáš–Sandorfa a jeho druhy do pevnostního fládnutí.*<sup>173</sup>

Až se v díle jedná o maarské povstání, děj se v t-inu asi odehrává ve Stedomí a to především v Terstu, ale i v Dubrovníku, Ceutu, na Korsice a dalších místech. Poté, co se Matyáš–Sandorf patnáct let připravoval na svoji pomstu, získával bohatství a přiučil se rzným dovednostem, se vrací do děje jako doktor Antekirt. Předzvěstí si zvolil, nebo nechtěl být prozrazen dříve, než vykoná svoji pomstu. V této části se pak objevují typické rysy Verneových děl. Díky svému bohatství si může dovolit vlastnit spoustu lodí, se kterými pak cestuje mezi jinými místy. Dobrodružné výpravy nejen na lodích, mohou být zmítající vlnami, ale i moderní vynálezy, to je klasický Verne. Jedna z hlavních lodí Savarena, která je v knize popsána, byla skutečnou parní plachetnicí Julese Verna.<sup>174</sup>

Nechybí zde ani fantastičnost. Jedním ze společníků doktora Antekirta je silák Matifou, který předvádí kousky, o kterých se obyčejným smrtelníkům může jen zdát. Jako

<sup>168</sup> PRAFIÁK, Richard. *Maarsko*. Praha: Libri, 2005, s. 62. Stručná historie států. ISBN 80-7277-269-4.

<sup>169</sup> Tamtéž, s. 59.

<sup>170</sup> HONZÁK, František, Marek PEJČENKA a Jitka VLČKOVÁ. *Evropa v proměněch staletí*. Praha: Libri, 1995, s. 515. ISBN 80-85983-00-1.

<sup>171</sup> VERNE, Jules. *Matyáš–Sandorf: nový hrabě Monte Christo*. 5. vyd. Přeložil Zdeněk HOBZÍK. Praha: Albatros, 1988, s. 436 - 437. Podivuhodné cesty (Albatros).

<sup>172</sup> Tamtéž, s. 433.

<sup>173</sup> Tamtéž, s. 436.

<sup>174</sup> Tamtéž, s. 436.

kdyfi š se vrhl na nabité d lo, nadlidskou silou je vyzvedl na skalisko a op el je, aby se neposouvalo z místa.õ<sup>175</sup>

A není v decký pokrok a vynálezy úst edním tématem tohoto románu tak, jak je typické pro Vernova díla, p ece jen je autor nevynechal ani v tomto románu. I kdyfi vystupují hodn v pozadí, tak i zde jífi tradi n dopomáhají hlavnímu hrdinovi k uskute n ní jeho cíle. V t-ina jeho lodí (doktora Antekirta) se li-ila nejen vzhledov od ostatních, ale š b fná plavidla byla pohán na párou, kdefto doktorova lo se pohybovala vp ed elekt inou z akumulátor , jeft doktor sám vynalezl.õ<sup>176</sup>

Verne byl milovníkem hádanek, rébus a k íflovek. Sám n které z nich skládal a vymý-ěl.<sup>177</sup> Není proto divu, fe i v tomto románu má -ífra d lefitou roli. Konkrétn posloufnila jako nástroj zrady ma arských vlastenc . š V 19. století do-to k obrovské expanzi komunikace.õ<sup>178</sup> Vynález telegrafu byl sice novým zp sobem jak posílat informace na dálku, av-ak dal se snadno odposlouchávat. Navíc se ke komunikaci telegrafem vyuffívala morseovka. Cofl byl spí-e kód, nefl -ívrování.<sup>179</sup> Proto se i nadále odesilatele uchylovali ke star-ím zp sob m komunikace formou dopis , které -ívrovali.

V románu, kterému je v novaná tato kapitola, byl holub p ená-ějící tajný lístek se -ífrou zachycen Sarkany a jeho p ítelem Zironem. Zprávu, a -ívrovanou, si opsali a holuba vypustili na jeho cestu. Sledovali jeho let a dozv d li se, kde bydlí p íjemce zprávy. Lstí se pak Sarkany vloudil do pracovní sluffby k Matyá-i Sandorfovi. V d l totiž, fe k rozlu-t ní zprávy je pot eba m íflka. Té se následn zmocnil a pak ufl nebyl problém dozv d t se, co bylo obsahem listu, jeft nesl holub. Jak ufl víme, této informace potom vyuffil ke zrad .

Jak z p edchozího textu vyplývá, zpráva byla za-ívrovaná a klí em k jejímu rozlu-t ní byla m íflka. Celý systém fungoval na principu zám ny písmen, ale nikoli jednoduchou náhradou jednoho písmena za jiné. Zpráva obsahovala osmnáct slov ve t ech sloupcích.<sup>180</sup> Po p ilofení m íflky na kafdý sloupec zvlá- se objevovala jen jednotlivá písmena ve volných polích m íflky. Následn se celou m íflkou oto ilo t íkrát o devadesát stup . Vypsaná písmena se následn zapsala do jedné v ty. V p ípad zprávy Matyá-e Sandorfa byla je-t celá v ta napsána od zadu dop edu. Ke správnému rozlu-t ní zprávy je tedy nutné, aby p íjemce vlastnil stejnou m íflku, jako odesílatel. Tento -ívrovací zp sob není výmyslem

<sup>175</sup> Tamtéfi, s. 425.

<sup>176</sup> Tamtéfi, s. 184

<sup>177</sup> Tamtéfi, s. 434.

<sup>178</sup> CIMINO, Al. *P íb h kryptologie: od starov kých -ífer po kvantovou kryptografii*. P elofil Marek TRNÁCT. Praha: Dobrovský, 2018, s. 45. Knihy Omega. ISBN 978-80-7390-887-4.

<sup>179</sup> Tamtéfi, s. 45-46.

<sup>180</sup> VERNE, Jules. *Matyá-Sandorf: nový hrab Monte Christo*. 5. vyd. P elofil Zden k HOBZÍK. Praha: Albatros, 1988, s. 26. Podivuhodné cesty (Albatros).

Julese Verna. Nejstarší podobou je Cardanova mřížka, pojmenovaná po svém vynálezci. V úpravě, jak ji zde použil Verne, tedy toto nou mřížku, vytvořil Eduard Fleissner von Wostrovitz.<sup>181</sup> Mřížky byly navrženy roku 1550 a byly používány ještě i v prvních mřížích první světové války.<sup>182</sup>

Matyáš Sandorfa tená m Verne představuje jako fyzicky velmi zdatného, potatiletého mufla, se svalnatou postavou a hrdě vztyčenou hlavou. Jako správný maarský vlastenec měl též obličejové rysy maarského typu. Spravedlnost pro něj byla velice důležitá. Neodpouštěl si, je-li se někdo dopustil na jeho přátelích, avšak pomluvy i urážky jeho samotného nechával bez odezvy. Vernovi hrdinové jsou vesměs kromě svých dokonalých fyzických a charakterových kvalit také často velmi vzdělání, ne-li přímo v dci. Jinak tomu nebylo ani u Sandorfa, jenmuž se dostalo náležitých vzdělání.<sup>183</sup>

To, že se hlavní hrdina stal součástí maarského spiknutí a s jakým zápalem za tuto věc bojoval, lze dle mého názoru spojit se smrtí jeho ženy. Ta zemřela o patnáct mřížků dříve, než začal Sandorf v příběhu. Po té byl hrab velmi zdrcený, nikam moc nechodil, jeho zámek chátral a podobně.<sup>184</sup> Myslím si tedy, že svým životem v tomto příběhu našel nový smysl života. V boji za lepší budoucnost Maarska a také svojí dcery v tomto světě. Se svými přáteli, panem Bathorym a Ladislavem Zathmarem plánovali tedy povstání, které je mohlo stát život. Jejich postavy jsou zde vylíčeny tak kladně, ač to pro sobě skoro naivně. Vlastenectví, které jim Verne vepsal do filu, nezná žádných mezí.

Při tajném setkání těchto přátel, za účelem plánování povstání, Matyáš Sandorf pronese v tu chvíli: *š Cofl m že být Maarsar, jehož srdce by nezabýlo mocn jsi při vzpomínce na prapor Ko-ut v?ž*<sup>185</sup> Tímto Verne odkazuje na maarského politika Lajose Kossutha. Ten patřil mezi nejslavnější představitel Maarské revoluce z let 1848-1849. V roce 1840 založil redakční činnost v časopise *Pesti Hírlap*. Tento tisk velkou měrou přispěl ke sjednocení maarského národního hnutí a zároveň postavil Kossutha do jeho čela. Ve svých sloupcích se zabýval zejména jasnými problémy soudobých Uher a vyjadřoval své názory ohledně samostatnosti Uher v Uhersku.<sup>186</sup> Uherský sním osmého října 1848 pověřil Celozemský výbor obrany vlasti funkcí nové revoluční vlády a do jeho čela postavil Lajose

---

<sup>181</sup> JANE EK, Jiří. *Gentleman (ne) tou cizí dopisy*. Brno: Books, 1998, s. 18. Bonus A. ISBN 80-85914-90-5.

<sup>182</sup> Tamtéž, s. 19.

<sup>183</sup> VERNE, Jules. *Matyáš Sandorf: nový hrab Monte Christo*. 5. vyd. Přeložil Zdeněk HOBZÍK. Praha: Albatros, 1988, s. 23. Podivuhodné cesty (Albatros).

<sup>184</sup> Tamtéž, s. 24.

<sup>185</sup> Tamtéž, s. 29.

<sup>186</sup> PRAHÁK, Richard. *Lajos Kossuth*. Brno: Masarykova univerzita, 1994, s. 21-23. Vloženo do kapsy. ISBN 8021009276.

Kossutha. Tímto také skončilo poklidné období revoluce a *š za al národn osvobozenecký boj Ma ar proti habsburské nadvlád .ō*<sup>187</sup> Po porážce ma arské revoluce byl Kossuth nucen abdikovat a po vydání zatyka e na n j i jeho řenu odešel do exilu.<sup>188</sup> O Matyá-i Sandorfovi Verne vyslovil mimo jiné ře š *v mládí poznal Ko-uta.ō*<sup>189</sup> Z textu v-ak není poznat, zda myslí p ímo Ko-utovu osobu, nebo pouze p enesen jeho názory. Dopř ující informací je pouze, ře m l Sandorf jiné názory, av-ak obdivoval jeho nad-ení.

Matyá- Sandorf a jeho revolucioná i dále po ítají s pomocí sedmihradských p átel. Sedmihrad-tí Rumuni, stejn jako Ma a i totřil pofladovali po átkem revolu ního roku 1848 a v dal-ích letech zrovnoprávn ní postavení uvnit Uher a Sedmihradska.<sup>190</sup>

Po zat ení stanou Sandorf, Bathory a Zathmar p ed soudem. Ani v tak napjaté situaci mezi t mito t emi muři nepolevuje jejich p átelství. Naopak. Sandorf chce ve-kerou vinu vzít na sebe, av-ak jeho p átele to nedovolí. Zde op t hraje roli jejich vlastenectví. V-ichni jsou hrdí, ře byli zapojeni do spiknutí a kařdý se k tomu sám p izná. Kdyřl se svými spiklenci Sandorf sedí jřil ve v zení, dokonce se ptá sám sebe, s ohledem na nevinné mezi které pat í i jeho dcera, zda neza-el s vlastenectvím daleko. Následn si v-ak odpoví ř *Vlast je nade v-e.ō*<sup>191</sup>

Po vynesení rozsudku soudem eká na v-echny t i smřt. Vernovi hrdiny v-ak ani s vyhlídkou na jejich blřící se skon neopou-tí jejich hrdinství a sv j trest p íjmají se vzty enou hlavou. Zvrat nastane ve chvíli, kdy Sandorf usly-í jména zřádc . Hrdé p íjetí smřti se odkládá a odsouzení pánují út k za pomstou. Za pomstou? Dalo by se to tak jist nazvat, pokud by ne-lo o Matyá-e Sandorfa. Jak správn své p átele opraví ne pomsta, ale vykonání spravedlnosti. Následuje Vernova v ta: ř *V t chto slovech se projevovala celá povaha hrab te.ō*<sup>192</sup> Toto je velmi d leřitá ást v celkovém vnímání Sandorfova charakteru. Proto je -koda, ře dále Verne pouřlívá tém ve v-ech p ípadech práv slovo *pomsta*.

Jediným ínem k zamy-lení nad chováním Matyá-e Sandorfa (jřil jako doktora Antekirta) je snaha zru-ít s atek Petra Bathoryho (syna Tř pána Báthoryho) a Sávy Toronthalové (ve skute nosti Sandorfové). Cht l v-emi mofnými prost edky zamezit jakémukoliv vztahu, mezi t mito mladými lidmi. Doufal, ře kdyřl se Petr dozví, ře je Sáva

---

<sup>187</sup> Tamtéřl, s. 47.

<sup>188</sup> Tamtéřl, s. 56.

<sup>189</sup> VERNE, Jules. *Matyá- Sandorf: nový hrab Monte Christo*. 5. vyd. P elofil Zden k HOBZÍK. Praha: Albatros, 1988, s. 23. Podivuhodné cesty (Albatros).

<sup>190</sup> PRAFÍÁK, Richard. *Lajos Kossuth*. Brno: Masarykova univerzita, 1994, s. 40. V da do kapsy. ISBN 8021009276.

<sup>191</sup> VERNE, Jules. *Matyá- Sandorf: nový hrab Monte Christo*. 5. vyd. P elofil Zden k HOBZÍK. Praha: Albatros, 1988, s. 65. Podivuhodné cesty (Albatros).

<sup>192</sup> Tamtéřl, s. 69.

dcera zrádce jeho otce, sám se jí z ekne. A by tento in byl velice krutý pro dva zamilované a nejspí-e by se dalo íci, že by jim zni il flivoty, jeho pohnutky jsou vcelku pochopitelné. Nemohl snést p edstavu, že syn jeho v rného p ítele, kterého bral jako svého syna, by si vzal dceru muže zodpov dného za smrt jeho otce. Ve prosp ch charakteru doktora Antekirta hraje také to, že jsou románu popsány pouze jeho my-lenky, co se tý e rozluky Petra a Sávy a ve skute nosti fládným ínem nezasáhne. Pozd ji zjistí, že Sáva je jeho dcera a jejich svazek je tedy více než poflehnán.

V protikladu k zmín ným hrdin m zde stojí jejich zrádci a to Sarkany a banké Silas Toronthale. Sarkany byl prostým zadluženým podvodníkem. Mofná ve Vernov sv t trochu neobvykle, v-ak jeho vzhled klamal. ast ji Verne popisuje osoby -patného charakteru zp sobem, že je tato jejich povaha vid t i na vzhledu.(p íklady). Sarkany byl v-ak jiný. *š Kdo ho vid l, nemohl tu-ít, jaké je vlastn jeho nitro, nebo jeho vzhled nevzbuzoval odpor, kterým p sobí p ítomnost zlo incova, a p ece Sarkany byl jedním z nejhor-ích.*<sup>193</sup> S banké em Silasem Toronthalem ho spojovaly jeho dluhy bance. Troufám si tvrdit, že za jiných okolností by se tyto dva muži nikdy nedostaly do blízkého kontaktu. Nebo Silas Toronthale pat il vy-í společenské vrstvě a byl pokládán za velmi zámožného. Se Sarkanym ho tedy d lila mezera mezi společenskými vrstvami. Av-ak v dob vypráv ní p íb hu banké i obchody zvlá-t moc ne-ly a dal-í společenské situace jako nap íklad následky rakousko-pruské války m ly neblahý vliv na banku nejen Silase Toronthala.<sup>194</sup>

Typná finan ní situace tedy spojila dva zrádce. S plánem vyzradit spiknutí a poslat vzbou ence na smrt p í-el Sarkany. Mohl by být tento in omluvitelný? P íkláním se k tomu, že pouze v p ípad , že by tyto dva spojence hnalo n jaké jejich vlastní pohnutí, které by se týkalo jejich osobního vlastenectví. Kdyby samotné spiknutí bylo ter em jejich zájmu. P ece jen se z druhého pohledu jednalo ze strany Sandorfa a jeho spojenc o vlastizradu. Jenomže Sarkanyho a Toronthala zajímaly peníze hrab te, z kterých za jeho zradu získali nemalý podíl. N co z majetku získali oni a stát a druhou polovinu m la získat Sandofova dcera Sáva aíl jí bude osmnáct. Dvojice zrádc i p es obrovské jm ní, které nabyli, nem la dost a jejich ufl tak hr zný in m l pokračování. Banké si Sávu po domn lé smrti hrab te p isvojil a Sarkany si jí m l v její dosp losti vzít za ženu. Tím by získali i druhou polovinu majetku. O to hor-í bylo, že Maytá-Sandorf bané e Toronthala znal. M l u n j v bance ulofeny své peníze. Dá se tedy p edpokládat, že mu d v oval. Odtud také mimo jiné banké v d l o jm ní hrab te.

---

<sup>193</sup> Tamtéž, s. 10.

<sup>194</sup> Tamtéž, s. 31.

Tato zrada v-ak nebyla jediná, které se dostalo Matyá-i Sandorfovi. Po úsp -ném út ku z v zení se Sandorf a Bathory ukrývali v dom u rybá e Ond eje Ferrata. Ten byl naopak velmi -lechetný a poskytl jim p íst e-í i za cenu toho, že sám riskoval uv zn ní, což se nakonec také stalo. Jeho dobro inný skutek v-ak nebyl úpln nezi-tný. D íve v sebeobran zabil lov ka. Neud lal to úmysln a litoval toho. Ferrato byl velice hodný lov k. A jako své vykoupení si uložil úkol, že za sv j in zachrání flivot jinému lov ku, i za cenu toho svého.<sup>195</sup> A byl pouhým rybá em, byl pom rn zámoflný.

Na druhé zrad m l zásluhu Třpan l Carpena. Byl to statný mladý mufl. Vyd lával si pár pen z na flivobytí. Nebyl oblíbený pro svou závistivost a mstivost a *š jeho tvá m la výraz spí-e zví ecí nefl lidský.õ*<sup>196</sup> Z Vernova popisu ufl tedy jasn m flme vy íst, že tento lov k byl charakterov velmi zkafený. Jeho in tedy nebyl fládným p ekvapením. Carpena m l zájem o dceru Ond eje Ferrata Marii. Ferrato v-ak v d l, jaký Carpena je a dceru mu dát za flenu necht l. Ostatn Carpenovi ne-lo ani tak o Marii, jako o peníze jejího otce, které by s atkem získal. Kdyfl mu tento plán nevy-el, rozhodl se vyzradit úkryt Sandorfa a Bathoryho, na jejichfl polapení byla vypsána tu ná odm na. To se mu také povedlo. V následujících ástech knihy se pak Sarkany, Toronthal a Carpena áste n spole n spojí proti doktoru Antekirtovi.

Velice d leflitým prvkem je v tomto románu p átelství a tém bezmezná loajalita. Tyto vztahy m flme pozorovat jífl p i po áte ním vypráv ní mezi Matá-em Sandorfem, Tř pánem Bathorym a Ladislavem Zathmarem. Drfl p i sob i ve chvíli, kdy jim jde skute n o holý flivot. Bezmeznou loajalitu pak chovají k doktoru Antekirtovi jeho dva pomocníci Pescade a Matifou. Doktor jim nabídl moflnost špracovatõ v jeho slufbách. Na jeho fládosti vykonají v-e, co jim ekne, ani fl by t eba v d li, k emu jejich jednání povede. Antekirt je v-ak kladným hrdinou, takfl jejich oddanosti nezneufívá. Naopak si jich velmi cení. Podobn je to i s dal-ími jeho spole níky Petrem Bathorym, i Ludvíkem Ferratem.

---

<sup>195</sup> Tamtéfl, s. 96.

<sup>196</sup> Tamtéfl, s. 105.

## 5 Lodivod Dunajský

Lodivod Dunajský patří mezi Vernovy méně známá díla. Poprvé vyšel afloaty i roky po autorov smrti, tedy v roce 1908.<sup>197</sup> V českém překladu pak vyšla o rok později v nakladatelství Unie. Poté následovala dvě vydání v nakladatelství J. R. Vilímka z roku 1926.<sup>198</sup> Jules Verne měl tento román rozpracovaný, ne však dokončený. Přerobování a doplnění textu se po Vernov smrti ujal jeho syn Michael Verne.<sup>199</sup>

Děj knihy se odehrává v roce 1876, prakticky od pramene Dunaje afloaty po jeho ústí v ústředním moři. Hlavním hrdinou, lodivodem, je bulharský vlastenec Sergej Ladko. Ten se vydává za maarského rybáře Ilju Bruče. Plavbu po celém Dunaji vyvolává jako krytí ke svému návratu do vlasti. Zde se chce postavit do čela přerobovanému národnímu povstání proti Turkům a vrátit se ke své ženě. Na cestě je doprovázen komisařem Karlem Dragošem, který ho omylem považuje za vůdce zločinecké bandy Ivana Strigu. Nakonec se vůči vysvětlení a Dragoš-Ladkem zneškodní zločineckou bandu společně.

Celý děj knihy začíná na rybářských závodech v německém Sigmaringenu, který leží tak daleko u samotného pramene Dunaje.<sup>200</sup> Vítězství jsou uděleny tzv. Dunajské lize. Jde o mezinárodní spolek rybářů, kteří pocházejí z různých zemí podél toku Dunaje. A hlavním hrdinou bulharský vlastenec, Verne neopomíná zmínit i další etnická společenství, jejichž národní hnutí je zajímaly. Soutěžit se na tyto závody dostavili z Uher, z Rumunska, ze Srbska a dokonce i z Bulharska.<sup>201</sup> Při zahájení závodu předseda mluví německy, a jak Verne dodává *š e i rozum li vítězství udělené Dunajské lize, přestože patří k různým národnostem.*<sup>202</sup> Důvodem bylo, že tyto země patří svého času k Rakousku-Uhersku. Josef II. měl snahu o prosazování němečiny k vytvoření jednotného jazyka.<sup>203</sup>

V kapitole *Sergej Ladko* se Verne hned ze začátku zaměřuje nad státy jihovýchodní Evropy. Nad jejich vznikem a budoucností. Dle něj bude budoucnost států Rumunska, Srbska, Bulharska, Uher, ale i Turecka stejně krvavá, jako byla jejich minulost. V důsledku

<sup>197</sup> TURAY, Tereza. *Ze života Julesa Verneho*. Ústí nad Orlicí: Pipex, 2015, s. 100. ISBN 978-80-904996-6-9.

<sup>198</sup> HORÁK, Václav. *Jules Verne v nakladatelství Jos. R. Vilímek*. Praha: Thyrus, 2005, s. 116. ISBN 80-902660-3-7.

<sup>199</sup> LOTTMAN, Herbert R. *Jules Verne: [život a dílo klasika sci-fi]*. Přeložil: Věra HEROLDOVÁ-TRNÁVKA. Praha: Brána, 1998, s. 318. ISBN 80-7243-012-2.

<sup>200</sup> VERNE, Jules. *Lodivod dunajský*. 2. vyd. v Albatrosu. Ilustroval František HUDEBKA. Praha: Albatros, 1991, s. 7. Podivuhodné cesty (Albatros). ISBN 8000002213.

<sup>201</sup> Tamtéž, s. 7.

<sup>202</sup> Tamtéž, s. 8.

<sup>203</sup> PRAFIÁK, Richard. *Maarsko*. Praha: Libri, 2005, s. 53. Stručná historie států. ISBN 80-7277-269-4.

vývoje se stanou šp edsunutou ba-tou Evropy.Š<sup>204</sup> Etnika, která se usídlila mezi St edozemním mo em a Karpatami, mezi sebou udržovala svého druhu mír. Naopak na Balkánském poloostrov , který byl ovládán Turky, nadále pokračovaly zmatky, pusto-ení a vražd ní.<sup>205</sup> Dle Verne je tzv. šOtázka Východu Š jen historie jejich (Turk ) v kovitého ústupu.Š<sup>206</sup> Osmané nebyli nikdy schopni splynout s národy, které si podrobili. Stali se jejich utla ovateli a otroká i. Takový útlak musel nevyhnuteln vést k povstáním a vzpourám utla ovaných. Tyto povstání následn dovr-ila áste ná, nebo úplná osamostatn ní ecka, erné Hory, Rumunska a Srbska.<sup>207</sup> V lednu 1876 utrp la turecká vojska porážku u Dugy, což podnítilo vzpour a bou ení se v Bulharsku. Z malých spiknutí a tajných sch zek vyvstaly v dci s vlasteneckým zápalem.<sup>208</sup> Šám Verne si pak v *Lodivodu dunajském* povzdechne ústy Sergeje Ladka: Š *Kolik let bude je-t Bulharsko sténat pod jhem utla ovatel ? Š*<sup>209</sup>

Vedle reálných postav v dc národních povstání, z nichž Verne jmenuje například Peko-Pavlovi e nebo Ljubibrati e, kteří stáli v ele povstání v Hercegovin , vyvstává hlavní postava Vernova románu Š Sergej Ladko. Ten se stal ve fiktivním sv t *Lodivoda Dunajského* v dcem v Bulharsku v Ruse, Š *d lefítém st edisku na b ehú Dunaje.Š*<sup>210</sup> Jak jsem již zmínila a jak napovídá samotný název knihy, Ladkovým povoláním bylo dunajské lodivodství. Lodivod je podle *P íru ného slovníku jazyka eského* kapitán v poradce na lodi, který je podrobn obeznámen s ekami, pístavy, pr plavy atd., jejichž proplutí vyřaduje pr vodce.<sup>211</sup> Díky tomuto povolání znal Ladko dokonale celý Dunaj.

Verne ho vykresluje tak, jak má ve zvyku u hrdin jeho román : Š *vynikal herkulovskou silou, a neoby ejnou obratností, byl zvyklí na r zné cviky a m l tedy v-echny fyzické vlastnosti, které usnad ují pln ní v dcovských povinností. D lefít j-í v-ak je, fle m l pot ebné vlastnosti morální, ráznost v rozhodování, obz etnost p i inu a vá-nivou lásku ke své zemi.Š*<sup>212</sup> Nejprve Verne tená m v-ak představuje postavu Ladka jako Ilju Bru-e tak, jak ho znali ú astníci Dunajské ligy. I zde byl od pohledu statným muflem s velkou silou. Domnívali se v-ak, fle Bru-trpí n jakou o ní chorobou, nebo nosil erné brýle, p es které mu nebylo vid t do o í. D vodem v-ak bylo maskování jeho modrých o í. Štejn tak je popsán, jako

<sup>204</sup> VERNE, Jules. *Lodivod dunajský*. 2. vyd. v Albatrosu. Ilustroval Franti-ek HUDE EK. Praha: Albatros, 1991, s. 31. Podivuhodné cesty (Albatros). ISBN 8000002213.

<sup>205</sup> Tamtéž, s. 31.

<sup>206</sup> Tamtéž, s. 31.

<sup>207</sup> Tamtéž, s. 32.

<sup>208</sup> Tamtéž, s. 32.

<sup>209</sup> Tamtéž, s. 83.

<sup>210</sup> Tamtéž, s. 32.

<sup>211</sup> *P íru ní slovník jazyka eského*. V Praze: Státní nakladatelství, 1957, s. 618.

<sup>212</sup> VERNE, Jules. *Lodivod dunajský*. 2. vyd. v Albatrosu. Ilustroval Franti-ek HUDE EK. Praha: Albatros, 1991, s. 32. Podivuhodné cesty (Albatros). ISBN 8000002213.

ernovlasý. Vlasy Ladka však mli ve skutečnosti blondou barvu a tímto zákrokem do svého vzhledu se snažil vydávat za jiného člověka, tedy Ilju Bruče.<sup>213</sup> Sergej Ladko se narodil v Rusu a jeho světlé vlasy a modré oči by mohly prozrazovat jeho původ severního Slovana. Jako Ilja Bruč se však hlásil k národnosti maarské. Ladko byl pro svoje charakterové vlastnosti mezi lidmi oblíben. Pedeveřím vlastenectví a ryzí charakter jsou, mimo fyzickou zdatnost, které Verne zdrazuje u svých hrdinů a nejvíce si jich cení.

Pro jeť v t-í zdrazní kvalit kladného hrdiny k němu do kontrastu staví zápornou postavu Ivana Strigy. Ten je naopak ztělesněním v-eho -patného, tedy pravým opakem Ladka. Nejen že je lupínem a pašákem, dokonce se o něm říká, že je i -pionem ve vtureckých službách. Jediná věc, která tyto dva muflé spojovala, byla jejich rodná země a jejich vzhled světlých vlasů a modrých očí. Jejich cesty se křížily kvůli Nataše Gregorevičové, do které byli oba zamilovaní. Ona lásku opouštěla Ladkovi, kterého si následně vzala za manžela a mezi muflí tak vznikla hluboká nenávisť. Pedeveřím tedy ze strany Ivana Strigy.

Další důležitou hlavní postavou je v tomto románu policista Karel Dragoš. Byl zvolen hlavním vyšetřujícím zločinecké bandy, které kradla a vraždila na obou stranách celého toku Dunaje. Podle ohlasů veřejnosti nad touto volbou vyšetřujícího policisty, si můžeme udělat obraz o jeho dobrém charakteru. Říkalo se, že je pravý mufl, že je skvělou volbou, velmi schopným policistou atd.<sup>214</sup> Stejně jako Sergej Ladko, ani Dragoš nevystupoval pod svým pravým jménem, aby nebyl poznán. Jako pan Jager, člen komise Dunajské ligy dohlížející na plavbu Ilje Bruče, se vloudil na jeho loď a plavil se s ním po Dunaji. Během této cesty si troufám tvrdit, vzniklo mezi muflí i jakési přátelství. Věle dunajské zločinecké bandy, jak byla skupina lupínů nazývána, stál Ivan Striga. Ten se ze zájmu k svému sokovi v lásce nechal nazývat Ladkem a tudíž bylo jméno Ladko označeno cejkem zločince.

Celým příběhem se prolíná i vedlejší linie, kterou je láska k ženě. K té se hlavní hrdina snaží navrátit z pátky do Rusy po té, co se vydal přes Rumunsko do hlavního města Uherů Budapešti. Zde měl zajistit pro bulharské vlastence zbraně, které měl po Dunaji dopravit do Bulharska. Zde autor dokazuje hloubku Ladkova vlastenectví. I přes velkou lásku, kterou choval ke své ženě, nemohl zapomenout na lásku k vlasti. Odjel pomáhat povstání a nechal ji samotnou v nebezpečí, jaké jen mohlo hrozit ženě v době partyzána při revoluci.<sup>215</sup>

---

<sup>213</sup> Tamtéž, s. 12

<sup>214</sup> Tamtéž, s. 16.

<sup>215</sup> Tamtéž, s. 35.

Je–t nejl se stihl vrátit dom , bulharské povstání za alo a následn š bylo rozdrčeno v samém zárodku.<sup>216</sup> Vzhledem k faktu, že se Ladko zapojil do národnostních povstání po átkem roku 1876, m žeme se tedy domnívat, že se jedná o níže popsané *Dubnové povstání* v Bulharsku, které zapo alo dvacátého dubna téhož roku.

Zp ísn né turecké hlídky znemohl ovaly Ladkovi cokoliv podniknout. V d lo se, že je do povstání zapleten a Turci by ho zajali. Proto následn vymyslel sv j mistrný plán vydávat se za ma arského rybá e Ilju Bru–e. Nejen tureckých hlídek bylo t eba se obávat. Vzhledem k tomu, že hlavní hrdina proplouvá po tém celé délce Dunaje, plánuje proplout Srbskem a bulharskými provinciemi, kterými práv zmítají nepokoje, a tak je celá eka bedliv st eřena.<sup>217</sup> V roce 1876 totiž Srbsko ve spole nosti ěrné Hory vypov d lo svému tureckému utla ovateli válku.<sup>218</sup> Proti velkému národu Turk stály tedy dva malé národy. Tzv. *Dubnové povstání* roku 1876 nem lo dlouhého trvání. *šT ebaže Dubnové povstání sko ilo neúsp –n , m lo veliký historický význam; zasadilo tureckému feudálnímu panství t řkou ránu a celému kulturnímu sv tu prokázalo sílu bulharského lidu, jeho nezloinnou tuřbu po vlastním samostatném a nezávislém stát .*<sup>219</sup> Velké nad je vkládali Slované do Ruska a jeho cara, který by jednoho dne snad mohl utla ovaným stát m pomoci. Jak se také domníval hlavní hrdina Sergej Ladko.<sup>220</sup> A skute n nebyl daleko od pravdy, nebo Rusko bylo jedním z nejv t–ích protivník Ťurecka a celé devatenácté století mezi nimi probřhaly vále né konflikty. Ve výsledku skute n Bulharsku Rusko vybojovalo nezávislost.<sup>221</sup>

Jedním ze znak Ťernova psaní je detailní popis prost edí, ve kterém se d j jeho román odehrává. Není tomu jinak ani u tohoto románu. Verne dokonale vyuffil své zem pisné znalosti Dunajské oblasti. Nevyhýbá se ani p íblíření jednotlivých m st, které Ladko na své plavb po Dunaji nav–t vuje nebo jen mřjí. A sám v této oblasti nikdy nebyl, vyuffil své dokonalé zem pisné znalosti tak, jak je to známé p i v–ech jeho románech. A tak nás Verne m že pou it nap íklad v tou: *šV Pasov , vybudovaném na soutoku t í vodních tok , Dunaje, Innu a Ilsu, z nichř první dva pat í k nejd leřit j–ím v Evrop , opou–íme N mecko; pravý b eh hned pod m stem je rakouský a levý b eh se stává sou ástí habsburské í–e o n kolik*

---

<sup>216</sup> Tamtéř, s. 37.

<sup>217</sup> Tamtéř, s. 30.

<sup>218</sup> PELIKÁN, Jan. *D jiny Srbska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005, s. 196. D jiny stát . ISBN 80-7106-671-0.

<sup>219</sup> AMORT, ěstmír. *D jiny Bulharska*. Praha: Svoboda, 1980, s. 261.

<sup>220</sup> VERNE, Jules. *Lodivod dunajský*. 2. vyd. v Albatrosu. Ilustroval Franti–ek HUDE EK. Praha: Albatros, 1991, s. 84. Podivuhodné cesty (Albatros). ISBN 8000002213.

<sup>221</sup> RYCHLÍK, Jan. *D jiny Bulharska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000, s. 214. D jiny stát . ISBN isbn80-7106-404-1.

kilometr nířl, v ústí Delsbachu.<sup>222</sup> Domnívám se, že tyto popisy si Verne kompenzoval svojí touhou po vzdušném létání, touhou po vědeckém románu. Když už nemohl psát ryze vědecké romány, zakomponoval alespoň takto své ohromné znalosti nejen do vědeckého charakteru do svých románů. A tak si například v románu *Dvacet tisíc mil pod mořem* máme pětinásobný dialog:

š *Ostenec, o kterém jsem.*

š *A to ostenec říší, o kterém dodal Ned Land.*

š *Který patří do řady tverzubců, o kterém el si Conseil.*<sup>223</sup>

Právě tuto strohou popisností mu jeho nakladatel Hetzel vyčítal.<sup>224</sup> Jak jsem již popsala výše, Verne se neorientoval jenom v prostoru, které vytvářel, ale také v historii a skutečných válečných konfliktech, jež zakomponoval do svého vyprávění. V porovnání románu *Matyáš Sandorfa*, o kterém jsem psala v předchozí kapitole, a *Lodivoda Dunajského*, přibližně druhý zmíněný román více dokumentární. Verne dokonce v tomto románu cituje z odborné knihy Eduarda Driaulta *Historie otázky Východu*, kde autor popisuje právě ruská národní povstání v Bulharsku, černé Hory, Srbsku atd.<sup>225</sup>

Dle mého názoru bylo hlavním důvodem autora k napsání tohoto románu poukázat na problematiku utlačovaných států Turky na Balkánském poloostrově. Sergej Ladko a jeho románové putování je pak jen nástrojem k tomu, aby mohl projevit své názory. V tom bych se shodla, že je největší rozdíl mezi *Lodivodem* a *Sandorfem*. V *Matyášovi Sandorfovi* jde především o příběh zrady a pomsty. To, že je hlavní hrdina maarským povstalcem, tu pak nehraje takovou roli. Důkazem je toho již zmíněný Dumas v Hrabě Monte Christo. Stejný příběh, jen důvod zrady je odlišný. Ale vzhledem k Verneovým politickým postojům je pochopitelné, že využil možnosti vyjádření podpory a svého souhlasu s maarskými boji za samostatnost tím, že ze svého hrdiny udělal Maara zapojeného do spiknutí.

Proces s lupičskou bandou, jež byla dopadena Ladkem a Dragoem, probíhal bez většího povšimnutí ve veřejnosti. Nebo se všechny zraky upíraly na větší zlo válek, jež zuřily v úde

---

<sup>222</sup> VERNE, Jules. *Lodivod dunajský*. 2. vyd. v Albatrosu. Ilustroval František HUDE EK. Praha: Albatros, 1991, s. 49. Podivuhodné cesty (Albatros). ISBN 800002213.

<sup>223</sup> NEFF, Ondřej. *Jules Verne a jeho svět*. 2., upr. vyd. Praha: Mladá fronta, 2005, s. 61. ISBN 8020412247

<sup>224</sup> Tamtéž, s. 61.

<sup>225</sup> VERNE, Jules. *Lodivod dunajský*. 2. vyd. v Albatrosu. Ilustroval František HUDE EK. Praha: Albatros, 1991, s. 120. Podivuhodné cesty (Albatros). ISBN 800002213.

kolem.<sup>226</sup> Poté, co car vyhlásil oficiální válku sultánovi, se Sergej Ladko přihlásil do ruské armády. Po konci války bylo Bulharsko konečně osvobozeno.<sup>227</sup>

Na konci kapitoly s názvem *Sergej Ladko* Verne píše, že tená se více dozví: *š v dalších kapitolách tohoto příběhu, který není nikterak vymyšlen a jeho hlavní osoby podnes flíjí na březích Dunaje.*<sup>228</sup> Zda je tato informace velkého mystifikátora Verne pravdivá asi můžeme posoudit každý podle svého. Faktem však jsou národní osvobozenécká hnutí ve východní Evropě, která Verne v tomto románu popsal.

---

<sup>226</sup> VERNE, Jules. *Lodivod dunajský*. 2. vyd. v Albatrosu. Ilustroval František HUDE. EK. Praha: Albatros, 1991, s. 156. Podivuhodné cesty (Albatros). ISBN 8000002213.

<sup>227</sup> Tamtéž, s. 156.

<sup>228</sup> Tamtéž, s. 38.

## 6 Drama v Livonsku

Je jifl druhým mén známým dílem Julese Verna. Poprvé tato kniha vy-la v roce 1904. V eských zemích tento román vy-el poprvé v roce 1905 v Unii.<sup>229</sup> Následovala dv Vilímkova vydání v roce 1926 jako sou ást *Velké ady*.<sup>230</sup>

Svým obsahem je téfl dosti netypickým pro tohoto autora. Jde o kriminální p íb h odehrávající se v roce 1876.<sup>231</sup> Nehrají tu roli fládné technické vymofnenosti i vynálezy. Motiv putování je zde zastoupen pouze v po áte ní ásti románu, kdy Vladimír Janov prchá z vyhnanství na Sibi i zpátky do Livonska a v men-í mí e p i cestování bankovního sluhy Pocha dostavníkem.

D j se odehrává, jak jifl název napovídá, v Livonsku. Livonsko je historický název pro pomezí území dne-ního Estonska a Loty-ska. V devatenáctém století náleželo carskému Rusku. Afl po první sv tové válce zaniklo a bylo rozd leno mezi dva samostatné státy, tedy Estonsko a Loty-sko.

P íb h lí í profesora Nikolajeva, který je neprávem na en z loupeflné vrafdy. Jeho údajnou ob tí se stal bankovní sluha Poch, který u sebe m l zna ný obnos pen fl, jenfl pat il politickému odp rci Nikolajeva, Johausenovi. Skute ný vrah v-e nastr il tak, aby d kazy sv d ily proti profesorovi, cofl Johausenovi téfl hrálo do karet. Celá v c se tak stala justí ním omylem s politickou motivací. Nikolajev nakonec skoná rukou pravého vraha. Jak to tak u Verna bývá, i zde má p íb h dobrý konec. Nedochozí v-ak k fládnému p ekvapivému odhalení pachatele. Ten se sám ke svému ínu p izná afl na smrtelné posteli. Tato ást v-ak netvo í hlavní my-lenku díla. I kdyfl se to tak m fle zdát, p íb h za íná typicky ruským út kem vyhnance ze sibi ských dol . Verne popisuje jeho út k p es sibi ské stepi do Livonska.

Pom ry v zemi nám Verne p edstavuje i skrze moflnosti cestování. Mimo cestování p -ky i ko mo, byly v zemi pouze dv moflnosti dopravy. fielezni ní spojení nevedlo z hlavních m st Livonska a Kuronska do Petrohradu. Toto spojení m l pouze Revel a tak cestující z Rigy a Mitavy museli vyuffívát po-tovního dostavníku, i t legy. Z t chto dvou moflností byl dostavník pohodln j-í. Jeho st echa byla zakryta a chránila p ed v trem a de-t m. T lega byla na druhou stranu pouze primitivním povozem.<sup>232</sup>

---

<sup>229</sup> Julius Verne: *Drama v Livonsku* [Un Drame en Livonie]. P el.Vojt. Franta, s 32 ilustracemi [L.Benetta]. [1. vyd.] Typ. Unie, [6.10.1905]. 4, 208 s. - [Spisy Julia Vernea]

<sup>230</sup> HORÁK, Vadim. *Jules Verne v nakladatelství Jos. R. Vilímek*. Praha: Thyrus, 2005, s. 190. ISBN 80-902660-3-7

<sup>231</sup> VERNE, Jules. *Drama v Livonsku*. Ilustroval Josef LIESLER. Praha: Albatros, 1969, s. 26. St elka (Albatros).

<sup>232</sup> Tamtéfl, s. 32.

Autor zde, tak jako v jiných svých dílech, vyjevuje politické a sociální problémy daného regionu. Těfl detailn popisuje prost edí. Pro je-t v t-í zd razn ní prostoru, kde se d j odehrává, vyufflvá typická ruská slova, názvy a termíny.<sup>233</sup> Jedním z nich je nap íklad *versta*. To je ozna ení délkové míry pro starou ruskou míli. Jak jsem jífl poznamenala, Verne byl antimilitaristou, který nesná-el války. Těfl byl ale velkým podporovatelem Slovan .<sup>234</sup> Nejen fle bylo celé území pod nadvládou carského Ruska, ale celým dílem se p edev-ím prolíná zápas Slovan a Germán .

Na problémy s germanánskou rozpínavostí a jí vyvolanými konflikty byly pobaltské zem v devatenáctém století bohaté. P vodní slovanské obyvatelstvo se muselo bránit germánským usurpátor m. Zárove se jistým zp sobem jednalo i o boj sociální. Vy-í a m – anské t ídy germanizaci podléhaly. Chudým spodním vrstvám leckdy nezbyvalo více, neff jejich národní v rnost.<sup>235</sup>

Tuto skute nost Verne nejen zde, ale i v podobn lad ných románech rád zd raz uje. asto poufflvá termíny jako *vlastenectví* a *vlastenec*. Jífl v prvních ádcích *Drama v Livonsku* pí-e fle: *šZastavil se v-ak (zb h ze Sibi e) a s nevýslovným citem vlasteneckým zvolal: Hranice livonské, hranice domoviny!š*<sup>236</sup> Slovanskou a germánskou nesná-enlivost ukazuje nejen p i neshodách student na vysoké –kole. Univerzita v D rptu byla nejd leflit j-í a nejnav-t vovan j-í v celé východní Evrop . V drtivé v t-in jí nav-t vovali N mci. Z devíti set student bylo Slovan nanejvý– padesát,<sup>237</sup> cofl dokládá výraznou p esilu n meckého flivlu. Tak i na univerzit , p edev-ím mezi mládeffí, panovala slovanská a n mecká nevraflivost.<sup>238</sup> Stejné podmínky panovaly i v ostatních estonských, livonských a kuronských m stech.<sup>239</sup> Jífl p i uprchlickém putování Vladimíra Janova ze Sibi e na toto téma naráffí.

Ten se stal vyhnancem poté, co pat il do spolku, který v Rusku tajn bojoval proti carské samovlád . Stejn jako v románu *Matyá– Sandorf* bylo i zde spiknutí odhaleno zradou.<sup>240</sup> Tato zrada ov-em není motivem, na který by se tento román zam oval a není zde blíffe specifikována. Janov je uprchlíkem a tak se musí ukrývat p ed ú ady. Nejen v-ak p ed nimi. Rozhodujícím faktorem v tom, zda bude jeho út k úsp –ný, je st et s p íslu-níky n meckého

---

<sup>233</sup> JANATKA, Jaroslav Maria. *Neznámý Jules Verne*. Praha: Mladá fronta, 1959, s. 228.

<sup>234</sup> JANATKA, Jaroslav Maria. *Neznámý Jules Verne*. Praha: Mladá fronta, 1959, s. 228.

<sup>235</sup> VERNE, Jules. *Drama v Livonsku*. Ilustroval Josef LIESLER. Praha: Albatros, 1969, s. 26. St elka (Albatros).

<sup>236</sup> Tamtéfl, s. 5.

<sup>237</sup> Tamtéfl, s. 73.

<sup>238</sup> Tamtéfl, s. 72.

<sup>239</sup> Tamtéfl, s. 72.

<sup>240</sup> Tamtéfl, s. 28.

národa. Sám stokrát zmi uje svojí jistotou v tom, že kdyby narazil třeba na hostinského i jiného lovka, Nemce, ten by Rusa jist hned vydal ú ad m.<sup>241</sup>

V jednu chvíli se ukrývá v mlýn . Do n ho následn zavítal jeho majitel a mlyná v jedné osob . Báł se tedy svého prozrazení. Ten byl ovšem také Slovanem. Nevyzradil ho, ani kdyf p í-la do mlýna policie, a dokonce mu nabídl svoji pomoc. Práv slovanská soudrřnost Janova zachránila. Cofl se nám potvrzuje v mlyná ov odpov di uprchlíkovi: *š Neptám se, kdo jsií Vím jen, že jsi Slovan a Slovan Slovana Nemc m nevydá.õ*<sup>242</sup>

Oprávn ný strach ml v-ak z policejních strážník nebo *š v té dob se teprve za ala poru-ovat politická správa kraj Baltických postupným odstra ováním n meckého řivlu ve prosp ch Slovan . Velmi mnoho policist bylo je-t rodilých Nemc .õ*<sup>243</sup> Ti pak se samoz ejmostí byli p ísn j-í k livonským Rus m nefl p íslu-ník m svého národa. Policie zasahovala tvrdou rukou a na pozoru se museli mít v-ichni. Je to patrné v rozhovoru dvou policejních strážník v hostinci s hostinským Krovem, kdy se ho strážníci ptají oklikou, zda neví n co o uprchlících a jiných řflivlechõ. Na to jim odpoví, že je pro n j host jako host a ned lá rozdíl. Strážmistr mu po této poznámce dá jasn najevo, aby si dával pozor, nebo m flou zav ít jeho i jeho hostinec.<sup>244</sup> P sobí to na m jako taková obdoba (tajné) policie za komunistického režimu v eskoslovensku. Na druhou stranu ne v-ichni policisté pat íli k n meckému národu. Verne se nap íklad zmi uje o plukovníkovi Ragenovovi, který byl naopak Rus celou du-í a *řvřdy byl hotov vid t nep ítele v kařldém, kdo se nenarodil Slovanem.õ*<sup>245</sup> To byla ale spí-e výjimka. Antipatie byly tedy vzájemné na obou stranách.

Snaha oslabení n meckého řivlu v pobaltských oblastech souvisí také s dosazováním Slovan na vy-í ú ednické posty, kde dosavadn p sobili Nemci.<sup>246</sup> N meckobaltská elita si uchovávala svoji autonomii a n kte í její p íslu-nící se díky svým vysoce postaveným ú ad m podíleli na správ celého tehdej-řho carského impéria.<sup>247</sup> My-lenka poslovan-t ní území baltských národ pocházela jifl od Kate iny II.<sup>248</sup> Ta v roce 1775 slou íla správu Estonska a Loty-ska. Po ínaje touto vládkyní za alí ru-tí panovníci zasahovat do místní autonomie.<sup>249</sup> Vysokému postavení se v Rusku t íli ú edníci a mimo n pak -lechta. I v této skute nosti

<sup>241</sup> Tamtéřl, s. 9.

<sup>242</sup> Tamtéřl, s. 21.

<sup>243</sup> Tamtéřl, s. 17.

<sup>244</sup> Tamtéřl, s. 44.

<sup>245</sup> Tamtéřl, s. 54-55

<sup>246</sup> Tamtéřl, s. 26.

<sup>247</sup> TWEČ, Lubo-a Pavel TřOLL. *D jiny pobaltských zemí*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1996, s. 115. D jiny stát . ISBN 80-7106-154-9.

<sup>248</sup> VERNE, Jules. *Drama v Livonsku*. Ilustroval Josef LIESLER. Praha: Albatros, 1969, 26. St elka (Albatros).

<sup>249</sup> TWEČ, Lubo-a Pavel TřOLL. *D jiny pobaltských zemí*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1996, s. 115. D jiny stát . ISBN 80-7106-154-9.

nastává germánsko-slovanský rozdíl. <sup>250</sup> Mečta n meckého p vođu m la lep-í postavení neř mlad-í ruská. V t-ina m – an byla rođu n meckého a s tímto postavením jim byla p íkládána v t-í významnost. Na druhé stran ě pak stojí skute ěný domácí lid, jenř je tvo ěn chudými muřiky, sedláky a rolníky. Vesm s jde o Loty-ě, kte ř mluví svým starým jazykem. Ruská vláda se v-ak tento stav snařila zm ěnit a dosadit tedy Slovany do obecních ú ad ě. <sup>250</sup>

Z debaty dvou slovanských p átel doktora Hamina a konzula Delaporta vyplývá, ře poslovan-t ění pobaltských zemí se za ěne odvíjet práv ěř s p evzetím ú ední správy a řízením obcí slovanským lidem od N mce ě. Vzájemn ě pak dopl ují zajímavou my-řlenku, ve které v-ak ani tento krok nezaji- ěje úsp ěch. I bez politického vlivu N mce ě m z stane vliv finan ění. Nebo N mci byli vlastníky v t-iny p dy a pr myřlu. <sup>251</sup> V osmnáctém století pod t ěmito pány pracovali jako nevolníci Loty-tí a Eston-tí obyvatelé. Toto nevolnicví bylo zru-ěno ař na po átku devatenáctého století. <sup>252</sup> Vy-ří n meckobalcká vrstva si v-ak udrřela své hlavní slovo v politice a hospodá ství ař do první sv tové války. <sup>253</sup> Nad azenost elit zle dob ěe popsati na p íkladu rodiny Johansenovi a jejich sluhy Trankela. Sluha se opozdí s p ípravou ěje a taková řneposlu-nost ě nez stane v tak vářfené n mecké rođu ě bez potrestání. Zp sob provedení trestu na mne p sobí velice potupn ě. Johansen na kousek listu napí-ě vzkaz, který s sebou sluha odnese na policejní stanici. Po tě se o tomto kusu papíru doslova hovo ř jako o řpoukázce na p tadvacet ran metlou. <sup>254</sup> Trankel má těř nazp t vzít potvrzení o provedení trestu. M řeme tedy na tomto p íkladu sledovat chování nad azené n mecké elity k řoby ejnému ěř sluhovi.

Verne model n mecký ob an = bohatý m – an x slovanský ob an = chudý z nízké vrstvy, prakticky vyuffil p i soupe ění ve volbách. Proti sob ětu stojí dva politi tí kandidáti: slovanský profesor Dimitrij Nikolajev a jeho protivník n mecký řlen m stské rady Frank Johansen. ř*Na n ho (Johansena) se tedy m ěřlo p edev-řm, on m ěřl být nejř ěve zasařfen snahou vlády, která hodlala poru-tit ty um ěřn ě N mce.ř* <sup>255</sup> Johansen byl zámofňný m – an. Nikolajev nezámofňný soukromý u ěitel. Jeho jediný p řjem kd chodu byly malé peníze, jeřř dostával za vyu ování soukromých hodin.

---

<sup>250</sup> VERNE, Jules. *Drama v Livonsku*. Ilustroval Josef LIESLER. Praha: Albatros, 1969, s. 54. St elka (Albatros).

<sup>251</sup> Tamtěřl, s. 26.

<sup>252</sup> TĚVEC, Lubo-a Pavel TĚTOLL. *D ěřiny pobaltských zemí*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1996, s. 116-118. D ěřiny stát ě. ISBN 80-7106-154-9.

<sup>253</sup> Tamtěřl, s. 121.

<sup>254</sup> VERNE, Jules. *Drama v Livonsku*. Ilustroval Josef LIESLER. Praha: Albatros, 1969, s. 57. St elka (Albatros).

<sup>255</sup> Tamtěřl, s. 54.

Situace se pro Slovanův nepříjemně změnila v okamžiku, kdy byl Nikolajev obviněn z vraždy bankovního sluhu. Jeho vina by tak velmi ovlivnila postavení Slovanů, které jim tak bylo velmi křehké a jejich postup by byl zastaven.

Sám Verne se netají tím, že on sám stojí na straně utlačovaných Slovanů, jak jsem již zmínila ve své kapitole.<sup>256</sup> Vždy stojí na straně slabších a utlačovaných. Tento fakt je mimo jiné dobře viditelný i v popisu Janovovy nastávající Ilky. Verne při jejím popisu neváhá používat slova jako šokující i špráva Ruska. Není rozdílná, je krásná v každém ohledu a má pravé vlastnosti dokonalé ženy. K ní pak v kontrastu staví ženy germánské. Ty mají dle jeho slov *šplepili-ervenou, oči pili-modré a pohled pili-nevýrazný.*<sup>257</sup> Chápu, že toto vyjádření šplílosti je jen dalším Vernovým nástrojem, jak poukázat na to, které straně vyjadřuje svoji náklonnost. Myslím však, že tvrzení o pili-modrých očích p sobí a p ehnan. Ale možná právě to byl autor v záměru nahat nelibost ke germánským p íslu-ník m a do extrému.

Verne se takto staví ke všem postavám v románu *Drama v Livonsku*. Zjednodušeně řečeno: Nemce představuje jako tyžlě a Slované jsou v protikladu vzor věctností. Při Vernov politickém postoji je tento fakt ovšem pochopitelný. Demostrovat to lze například na dvojici Johansen (Nmec) a Nikolajev (Slovan). Johansena popisuje stručně jako neúprosného, krutého a mstivého.<sup>258</sup> Má potěšení z neštěstí svého protivníka. Nechce ho jen porazit, chce ho přímo zničit. Naopak Nikolajev je tak váženým, že kdyby šlo zbohatnout z pouhé úcty k němu, byl by milionářem.<sup>259</sup>

Postava hostinského Krova p sobí v celku neutrální. Sám Verne ho popisuje jako uzavřeného a nemluvného člověka, který si říká sám pro sebe.<sup>260</sup> *šNikdy se nikoho na nic neptal, a když s ním někdo mluvil, odpovídal úsečně a na poslední úst.*<sup>261</sup> Po smrti ženy říká sám hospoda je prakticky celým jeho světem. Ve své i jeho postava prakticky nevyvolává žádné emoce. Tato konstatace ovšem platí pouze do té míry, že právě on byl vrahem bankovního sluhu Pocha, který se ubytoval v jeho hostinci.

---

<sup>256</sup> JANATKA, Jaroslav Maria. *Neznámý Jules Verne*. Praha: Mladá fronta, 1959, s. 228.

<sup>257</sup> VERNE, Jules. *Drama v Livonsku*. Ilustroval Josef LIESLER. Praha: Albatros, 1969, s.25. Stelka (Albatros).

<sup>258</sup> Tamtéž, s. 111.

<sup>259</sup> Tamtéž, s. 25.

<sup>260</sup> Tamtéž, s. 42.

<sup>261</sup> Tamtéž, s. 42.

## 7 Tajemný hrad v Karpatech

Mohlo by se zdát, že román *Tajemný hrad v Karpatech* je jakýmsi odkazem na román *Dracula* Brama Stokera. Jako například dříve zmiňovaným dílem *Novodobý hrab Monte Christo* byl poctou spisovateli Alexandru Dumasovi a jeho dílu *Hrab Monte Christo*. Avšak Verne v román nemá v tomto ohledu se Stokerovým nic společného, nebo *Tajemný hrad v Karpatech* Verne vydal v roce 1982. Bram Stoker napsal *Dracula* až o pět let později. V českém vydání pak poprvé vyšel v roce 1893 ve Vilímkov nakladatelství.<sup>262</sup>

Hlavním dějištěm tohoto románu, je starý karpatský hrad, který se tyčí na kopci nad malou vesničkou Verst. Příběh se odehrává na konci devatenáctého století. Když jednoho dne pastýř Frik uvidí z dlouho opuštěného hradu stoupat kouř, vesnici zasáhne panika, nebo se domnívají, že na hrad přebývají temné síly. Tato domněnka je – vzroste, když se na hrad vypraví dva místní muflí: doktor Patak a lesník Nik Dek. Ti měli v plánu přelést hradby a zjistit, co za stvoření se v hradu ukrývá. Jenže jakmile Nik Dek vylezl na hradby, udeřila do něho neviditelná rána a on se zřítel k zemi. Doktor Patak, jenž se mu snažil pomoci, se nemohl pohnout z místa. Jakási neviditelná síla drfela jeho podkované boty a nechtěla ho pustit. Nakonec se doktoru podařilo uvolnit a s pomocí dalších vesničanů dopravily nemohoucího lesníka zpátky domů.

Strach z neznámých sil vesnici neopouštěl, naopak sílil. Za krátký čas přivandrovali do této vesnice hrab František Telek a jeho společník Rocko. Teleka velmi zaujaly historky, které mu místní vyprávěly o tajemném hradě. Jako vzdělaný a svůzný mufl – ak pověra o duchách a áblech nevěřil. Více ho však zaujala historie rodu, kterému hrad patřil. A přede vším jeho poslední pán – baron Gortz. Toto jméno nebylo hraběti neznámé. V minulosti se s baronem potkal v Itálii. Gortz i Telek byli zamilovaní do stejné ženy, operní zpěvačky Stilly. Ta však následně zemřela na srdeční příhodu. Gortz její smrt vyřítal hraběti a slíbil mu pomstu.

Aby se hrab Telek ze ztráty milované Stilly dostal, vypravil se se svým společníkem Rockem na cesty a tak se dostal až do Verstu. Zmínka o baronu ho přiměla jít do hradu, aby zjistil, zda se tam neukrývá sám baron. Když k místu došel, Telek na hrad spatřil Stillu, jak

---

<sup>262</sup> HORÁK, Vadim. *Jules Verne v nakladatelství Jos. R. Vilímek*. Praha: Thyrus, 2005, s. 124. ISBN 80-902660-3-7

Julius Verne: *Tajemný hrad v Karpatech* (Le Chateau des Carpathes). Přel. Fr. S. Procházka, s 6 chromotypicky provedenými obrazy a 26 ilustracemi L. Benetta. [1. vyd.] Typ. Vilímek, [17.3. 1893]. 4, 163, s., 6. obr. na p. l. - *Dobrodružné cesty*.

se na n ho dívá. Odhodlán ji zachránit p elezl hradby a spole ník m nakázal na n j po kat venku. Ve vnit hrad skute n uvid l barona Gortze a jeho pomocníka, fyzika a vynálezce Orfanika. Telek je baronem zajat a ten zatím plánuje vyhodit hrad i s Telekem a jeho pomocníky do vzduchu a tak se pomstít. Telek ze zajetí uprchne a jde za baronem. Objeví barona sedícího v k esle, jak se dívá na Stillu, která p ed ním stojí a zpívá. Gortz mu odhalí, že fena není flivá, jde jen o projekci, pomocí systému zrcadel tak, že vypadá jako flivá. Její zp v je pouze nahrávka. Následn Orfanik vyhodí hrad do pov t í. Baron Gortz nestihl v as uprchnout a zahyne v troskách hradu. Hrab Telek se z t chto událostí pomátne. Orfanika p ed hradem zajmou spole níci hrab te, spole n s etníky. Ten jim následn ochotn v-e vypoví.

V-echna škouzla a áryõ vytvo il Orfanik pomocí fyziky. Nika Dekka p i p elézání zasáhla elekt ina a doktor Patak se nemohl pohnout, kv li magnetu, jeřl p itahoval jeho podbité podrářky. Hrab Telek se po n kolika m sících uzdravil a vypov d l v-e, co se na hrad odehrálo. I p es v-echna logická a fyzikální vysv tlení štajemných jev õ se v-ak obyvatelé Verstu nadále drřeli svým pov stí a bájí o Tajemném karpatském hrad .<sup>263</sup>

Verne byl velkým obdivovatelem Edgara Allana Poea, který je znám jako pr kopník hororu. Hojn ve svých dílech vyuffival stra-idelných dom , duch , i upírství. V tomto románu Verne intelektuáln nahlířlí na tyto paranormální a ezoterické jevy, vysv tluje je v-ak technickými vynálezy.<sup>264</sup> M řeme soudit, že zapojení t chto pro Verna neobvyklých záhad m ře výt odkazem práv na Poea.

Jiřl první v tou, kterou Verne román za íná, nám potvrzuje, že se tento román vymyká obvyklému stylu autora p řb hu. Jde o v tu: *řTento p řb h není fantastický, je jen romantický.*<sup>265</sup> Fantasti no provází na cestách v t-inu Vernových hrdín a naopak romantická zápletká je odsunuta ařl na poslední místo. Celý p řb h autor vypráví jako legendu, která se p edává mezi lidmi v Transylvánii, nebo dle Vernových slov je Transylvánie jednou z nejpov r iv-jích ástí Evropy.<sup>266</sup> Do dne-ních dob je považovaná za tajuplné místo plné záhadných postav a bytostí.

Transylvánii proslavil p edev-ím jiřl zmi ovaný Bram Stoker a jeho hrab Drákula. Také díky -iroké -kále filmových adaptací se z Karpat stal symbol. Podle Emily Gerard by se

---

<sup>263</sup> VERNE, Jules. *Tajemný hrad v Karpatech*. 2. vyd. v Albatrosu. Praha: Albatros, 1979, s. 132. Klub mladých tená (Albatros).

<sup>264</sup> Bonet Safont, Juan Marcos SCIENCE IN VERNE AND POE THE PYM CASE. *Métode Science Studies Journal* [en línea]. 2016, (6), 6-12[fecha de Consulta 28 de Abril de 2021]. ISSN: 2174-3487. Dostupné z: <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=511754471004>

<sup>265</sup> VERNE, Jules. *Tajemný hrad v Karpatech*. 2. vyd. v Albatrosu. Praha: Albatros, 1979, s. 7. Klub mladých tená (Albatros).

<sup>266</sup> Tamtéřl, s. 20.

zp soby vzniku pov r v Transylvánii daly rozd lit do t í skupin. Tou první jsou pov ry, které pocházejí od nejstar-ích obyvatel Rumunska. Mohly bychom je popsat jako národní. Vytvá eli si je sami v závislosti na prostředí (tajemné jeskyn , lesy) a vznikly díky jejich fantazii. V druhém p ípad jde o pov ry a mýty, které na rumunské území p inesli spole n se svojí kulturou n me tí kolonisté, jeř se na tomto míst usadili, obohatili ho svojí kulturou a tradicemi. Za t etí se jedná o potulné pov ry ko ovných cikánských kmen , kterým samotným se jřl p í ítají magické, i ezoterické schopnosti. Tyto t i domn lé zdroje se pak mezi s sebou proplétaly a k ířily.<sup>267</sup>

Tam se také p íb h odehrává. Konkrétn v Sedmihradsku ve vesnici Verstu, v transylvánské ásti Karpat, n kdy na konci devatenáctého století. Verne okolí popisuje takto: *ř Tato zajímavá, tehdy rakouská ást Transylvánie se nazývá ma arsky Erdély, cofl znamená ř zem les ō. Na severu hrani ila s Ma arskem, na jihu s Rumunskem - bývalým Vala-skem - a na východ s Moldavskem.ř*<sup>268</sup> Popis prostředí je tu opravdu mnoho. Zmi uje se nap íklad o ho e Negoiuľ jako o jedné z nejvy-ích hor. A op t prokazuje ařl neskute nou znalost prostředí, jak je pro n j typické.

O rodu Gorc , kte í byli v d ív j-ích dobách páni karpatského hradu, Verne p í-e jako o bojovnících, kte í prolévali svou krev za nezávislost Rumunska. Poslední z pán hradu a zrodu Gorc pak bojoval ve vzpou e rumunských venkovan , proti Ma ar m.<sup>269</sup> Toto je v-ak jediná zmínka o jakémkoliv povstání, i národním hnutí. Mimo seznámení s rodem Telek , kte í pat í mezi nejstar-í a nejslavn j-í rody v Rumunsku. Ti se t ěřl podíleli na politických zápasech a bojích o samostatnost.<sup>270</sup>

Tím to se *Tajemný hrad v Karpatech* výrazn li-í, oproti p edchozím rozebíraným díl m *Novodobý hrab Monte Christo, Lodivod Dunajský a Drama v Livonsku*. V nich bylo povstání proti utla ovatel m d leřitým bodem. Zde je vlastn op rným bodem opravdu romantický p íb h. Dva muři Franti-ek Telek a baron Rudolf Gorc soupe ili v milostném boji o krásnou Stilu. A jejich nevrařlivost pokračovala i po její smrti.

Na druhé stran tu stojí transylvánská pov r ivost. A to je vlastn druhým d leřitým op rným bodem. Verne se tu nesnařlí popisovat n jaké vále né konflikty a vývoj státu, ale p íblifluje tená i Rumunsko jako takové. Jeho prostředí, obyvatelé a p edev-ím kulturu. V té mají hojně zastoupení pov ry a mýty. Lidé v okolí karpatského hradu v íli, ře se na hrad

<sup>267</sup> GERARD, Emily. *Transylvanian superstition*. pub 1885 [online] dostupné z:

file:///C:/Users/Admin/AppData/Local/Temp/transylvanian\_superstitions.pdf.

<sup>268</sup> VERNE, Jules. *Tajemný hrad v Karpatech*. 2. vyd. v Albatrosu. Praha: Albatros, 1979, s. 8. Klub mladých tená (Albatros).

<sup>269</sup> Tamt ěřl, s. 19-20.

<sup>270</sup> Tamt ěřl, s. 77.

skrývají draci, víly, upíři a podobná fantastická stvoření.<sup>271</sup> Při popisu mladé dívky Mirioty Verne zmiňuje i několik konkrétních pověstí: *Znala pověst o skále Panny Marie, kde mladá princezna trochu fantasticky unikla pronásledování Tatar ; pověst o Dračí jeskyni, v údolí Královské cesty; legendu o pevnosti Deva, postavené šestá tisíc let před naším letopočtem* a další.<sup>272</sup>

K pověstem patří také strach z úterního večera. Neboť jak je známo, je úterý den uknutí a po západu slunce se nikdo ven neodvážil.<sup>273</sup> A nejde jenom o úterý. Prakticky každý den v týdnu znamená hrozbu nějaké kletby či potrestání, pokud poruší zásady pověstí. K dalšímu příkladu uvedu Stedý a Pátek. Tyto dny jsou považovány za špodezivé. Není povoleno poufňovat na flky či jehly, péct chleba a nedoporučuje se ani zasívat len. Pro bohyni Venuše je pátek posvátný a mohla by tedy na šestičtyřicet dní seslat nějaké neštěstí.<sup>274</sup>

A sepiš h odehrává na konci devatenáctého století, vesnička Verst, jež je hlavním dějištěm příběhu, je dle Vernových slov tak malá, že bychom ji našli na fládné mapě. Tím se vysvětluje velká míra pověstí a víry v nadpřirozené bytosti. V zapadlé vesnici se zachovávají dávné tradice a starý způsob flivota, lidé tu flíjí, jako jejich předci. Proto jak Verne dodává v závěru románu: *šest Bude to trvat možná celá léta, než se ti dobří lidé vzdají své pověstí.*<sup>275</sup>

---

<sup>271</sup> Tamtéž, s. 21.

<sup>272</sup> Tamtéž, s. 28.

<sup>273</sup> Tamtéž, s. 51-52.

<sup>274</sup> GERARD, Emily. *Transylvanian superstition*. pub. 1885 [online] dostupné z: [file:///C:/Users/Admin/AppData/Local/Temp/transylvanian\\_superstitions.pdf](file:///C:/Users/Admin/AppData/Local/Temp/transylvanian_superstitions.pdf)

<sup>275</sup> VERNE, Jules. *Tajemný hrad v Karpatech*. 2. vyd. v Albatrosu. Praha: Albatros, 1979, s. 132. Klub mladých tenistů (Albatros).

## 8 Motivy

Věchny ty i romány *Matyá– Sandorf: Novodobý hrab Monte Christo, Lodivod Dunajský, Drama v Livonsku a Tajemný hrad v Karpatech* spojuje místo a doba d je. Věchny se odehrávají ve východní ásti Evropy a v druhé polovin devatenáctého století. Tato volba není náhodná. Podobnost v–ak m flemé nalézt i mezi postavami.

Hlavním hrdinou je vřdy silný, odvážný muř. Ten je zároveň i v rným synem své vlasti. Jejich vlastenecká láska p esahuje lásku romantickou dokonce i otcovskou. Sergej Ladko zanechá svoji flemu samotnou v zemi zmítající se válkou, jen aby se mohl p ípojit k plánovanému povstání na osvobození Bulharska. Matyá– Sandorf je ochotný ob tovat sv j řivot p í spiknutí v Ma arsku i kdyřl to znamená, ře se jeho dcera stane sirotkem a její osud tak bude velice nejistý. Vladimír Janov se chystá ofenit s krásnou Ilkou. Radostnou budoucnost po boku milované řeny v–ak vym ní za riskantní řlenství v protistátním spolku.

Protikladným tématem je vlastizrada. Jako hlavní motiv figuruje v románech *Bezejmenná rodina a Archipel v plamenech*. Vlastizrada je forma zrady, kterou Verne nejvíce odsuzuje a považuje ji za vrchol projevu lidského zla.<sup>276</sup> Dle mého názoru tento motiv ve Vernových románech není tak řernobílý. Myslím, ře záleří na subjektivním vnímání konfrontovaných stran autorem. Pro p íklad uvedu román *Matyá– Sandorf: Novodobý hrab Monte Christo*. Matyá– Sandorf a jeho p átelé jsou po prozrazeném spiknutí také ozna ováni jako řvlastizrádci. Av–ak z pohledu autora jsou práv oni hrdinové bojující za svou vlast.

Trestu, kterému musí hlavní hrdinové za své vlastenecké konání následn řelit, p echází vřdy zrada. Mofná ařl na výjimku v románu *Drama v Livonsku*, kde není p esn popsán d vod, i řtr ře prozrazení spolku, mají zrádci ke svému řinu osobní pohnutky. Jedná se o spory s hlavním hrdinou a tedy p ířlib pomsty a ve druhém p ípad řjde o pen řní zisk. Ve své podstat tak řt řmto osobám v řec nejde o p ekaření řvlastizrádných řlán řjejich protivník ř. M řflemé tedy soudit, ře za řt řhto pohnutek není jejich řin nijak omluvitelný.

A v románu *Tajemný hrad v Karpatech* nejde o řládny řprojev nacionalismu ve form povstání, i řspiknutí, objevuje se i zde motiv pomsty. Kdy se baron Rudolf Gortz řstí hrab řti Franti–ku Telekovi za smřt milované Stilly, ze které ho neprávem obvi ũje.

Mezi Vernovými postavami nejnápadn ři vynikají dva typy. Jedním je potrhly ũ enec a řtím druhým je práv řzrádce.<sup>277</sup> Jako doklad tohoto tvrzení m řflemé pouřřít řty i vybrané romány v mé práci, z nichřl ve řt řech z nich se postav zrádce vyskytuje a to ne jenom v jedné

<sup>276</sup> NEFF, Ond řj. *Jules Verne a jeho sv řt. 2.*, upr. vyd. Praha: Mladá fronta, 2005, s. 171. ISBN 80-204-1224-7.

<sup>277</sup> Tamtéřl, s. 170.

osob . Typickou postavu zrádce Verne poprvé zakomponoval v románu *Drama v Mexiku*, ve kterém se odehrávají v roce 1825 revoluční boje Mexika proti Tlaxalansku.<sup>278</sup> Pesto fle Vernovy hrdiny ohroflují p írodní katastrofy, divoká zvířata i vále né stroje, nejv t-í ránu jim zasazují blízcí lidé.

Hlavní hrdinové se tém pokaždé vydávají za jinou osobu. Šlávaõ jejich jmen je p edchází. Vyuffívají tohoto zp sobu maskování k dosaflení svých cíl , nebo jejich minulost a pravá identita by zt flovala nebo znemofnila jejich uskute n ní.

Tuto dvojitosť postav m fleme nejvíce sledovat v románu *Drama v Livonsku*. Sergej Ladko se vydává za rybáře Ilju Bru-e, aby se dostal zpátky do rodné vlasti a k milované fien . Na své cest se setkává s panem Jagerem, který je v-ak ve skute nosti policistou Karlem Drago-em. Svého p estrojení vyuffívá k dopadení zlo inecké bandy. V dce zlo inc se pak naopak nechává nazývat Ladkem, aby policie p ípadn pátrala po jiném muflí nefl po Ivanu Strigovi.

Matyá-Sandorf si zvolí jméno doktora Antekirta, aby nepoznán potrestal viníky za smrt jeho p átel. Dále chce uchovat tajemství, fle je stále naflivu a tím od sebe odvrátit pozornost.

Trochu jinak se tento motiv odvíjí v *Tajemném hradu v Karpatech*. M fleme ho v-ak zasadit do osob barona Gortze a jeho pomocníka Orfanika. Ti sídlí na Karpatském hrad , av-ak technickými vymoflenostmi dosahují iluze, fle se na hrad místo flivých osobo vyskytují nadp irozené a zlé bytosti. Jde tedy i v tomto p ípad o jakési skrytí identity.

Sám Verne v pozd j-ích letech vyuffíval cizích jmen, aby nebyl poznán. Stával se ím dál více nespole enským a zatrpklým. Netouflil jífl po davech obdivovatel a vyuffíval jmen jako Prudet Allote i Giloche de la Peyer.<sup>279</sup>

A jsou hlavními hrdiny Vernových román výhradn muflí, nevyhýbá se Verne ani flenským postavám. Av-ak jak konstatuje Ond ej Neff v knize *Jules Verne a jeho sv t*, mají fleny ve Vernových románech funkci spí-e pomocnou a dekorativní.<sup>280</sup> Myslím v-ak, fle s tímto tvrzením lze polemizovat, alespo tedy v souvislosti ty román , které podrobn rozebírám ve své práci. Nebo Sergej Ladko riskuje sv j flivot a vydává se na nebezpe nou cestu po Dunaji, jen aby se vrátil ke své fien .

V *Tajemném hradu v Karpatech* je práv flena d vodem, kv li kterému se na hrad odehrávají d sivá p edstavení šnadp irozenýchõ jev . A ani zbylým dv ma román m se romantická láska k fien nevyhýbá. V *Matyá-i Sandorfovi* se v-ak netýká hlavní postavy a

---

<sup>278</sup> Tamtéfl, s. 122.

<sup>279</sup> Tamtéfl, s. 113.

<sup>280</sup> Tamtéfl, s. 175.

tedy nezasahuje do děje nijakým výrazným způsobem. Téměř jediný příklad se pak vykytuje v *Drama v Livonsku*.

Motiv putování je jedním z hlavních znaků Vernových románů. Přesně jen v jeho literární kariéře především o cestopisecky laděné prózy. Tento motiv se však nevyhýbá ani románům s politickým zaměřením, je-li zkoumán ve své práci. Doktor Antekirt hojně využíval svých rychlých lodí k přesunu z různých zemí. Na své cestě za pomstou putuje tak či neustále. Sergej Ladko takticky ke svému návratu využíval lodní dopravy. Vlastně celý děj *Lodivoda Dunajského* je příběhem cesty, kterou hlavní hrdina zdolává, aby se dostal do rodné vlasti.

V dalších dvou románech je tento motiv odsunut do pozadí. Vladimír Janov se sice vrací ze Sibiře do Livonska přes krutou zamrzlou pustinu, ale není to hlavní linkou příběhu. V *Tajemném hradu v Karpatech* je pak jen stručně naznačená cesta hraběte Teleka přes rumunská knížectví, na kterou se vydal po smrti Stilly, aby se rozptýlil.

V neposlední řadě bychom poukázali na zakončení Vernových příběhů. Téměř vždy příběh skončí – aťšak. I přesto, třeba na počátku to s hlavními hrdiny nevypadá vůbec dobře, během celého příběhu strastiplných překážek, divokých útoků a zásahů přírodních živlů se dopracují ke konci, kde si vítězové – aťšak shledají, zlo je potrestáno a oni se vrátí ke svým vědním činnostem. Příkladem můžeme uvést Vladimíra Janova, kterému je na konci udělena milost císařem, i když se jedná o zběhanou sibiřskou dolinu.

Matyáš Sandorf se setká se svou dcerou, o které si myslel, že jí již není naživu. V tomto případě děj graduje na smýšleném ostrůvku Antekirta. Ten je majetkem Sandorfa. Vytvořil si zde město, které by se dalo považovat za utopické. Vítězové lidé tu byli opravdu – aťšak. Dokonce do města vyšeil dálkový přenos elektřiny. Hrabě Sandorf se pak nepovažoval za vládce tohoto místa, i když by na to zřejmě měl nárok, ale za pouhého obana.<sup>281</sup>

Můžeme se domnívat, že dříve či později i naivních – aťšak konců byli tenáři, ke kterým autor svoje knihy směřoval, tedy děti. Já si však myslím, že podíl na této skutečnosti má i Vernova osobnost. Nikdy nepřestával věřit, že dobrý lov k vítězství nad každou překážkou, kterou mu život přinesl. Dokazoval to ve všech svých knihách.

Posledním důležitým motivem jsou technické vynálezy. Ty jsou důvodem, proč hlavní hrdinové vynikají nad ostatními lidmi. V románech v mé práci je jich poskrovnu, ale přesně se tu objevují. Doktor Antekirt cestuje na svých lodích, které jsou rychlejší než všechny obyčejné lodě. Baton Gortz s pomocí vdovy Orfanika využíval techniky k zastrahování

---

<sup>281</sup> Tamtéž, s. 190.

obyvatel vesnice. V románu *Drama v Livonsku a Lodivod Dunajský* se však hlavní hrdinové musejí spolehnout pouze na své schopnosti.

Tuto kapitolu bych také ráda vyuffila p i svému subjektivnímu postavení k pojmu šklasická verneovka.õ Každý z t chto motiv popsaných vý-e, je svým zp sobem pro Verna charakteristický. Zastávám tedy názor, že ím víc motiv je obsařeno v jednom románu, tím je kniha více šVerneovskáõ. Myslím v-ak, že nad touto konstatací bychom mohli dlouze polemizovat a stejn by nám kařdý znalec i milovník Verna odpov d l jinak.

## ZÁV R

Cílem mé práce bylo představit zakomponování Východní Evropy v románech Julese Verna. A sám nebyl velkým cestovatelem, v jeho knihách se odráží celý svět. Mimo geografické zájmy vybraných románů zmapoval na evropském území válečné a politické konflikty, které ovlivňovaly utváření moderních států. Zájem Vernových románů proložil stejně jako celá jeho spisovatelská kariéra, vývojem. Přes neúspěchy se dopracoval až na světového literárního autora. Jeho tvorbu ovlivňoval soukromý život a lidé, se kterými se stýkal. Nejvíce z nich vyniká nakladatel Hetzel, který i stylisticky i jinak zasahoval do kompozice Vernových textů. Dle doložených parafrází úprav z dopisů mezi Hetzelem a Vernem můžeme tedy soudit, že nevěchné myšlenky obsažené ve vydaných románech pochází z Vernova přesvědčení i fantazie. Nepopíratelným faktem ale zůstává, že Hetzel pomohl romanopisci ve vybrušení jeho stylu psaní a úspěchu.

V českých zemích se zasloužil o rozšíření verneovek známý český spisovatel Jan Neruda. V doložených citacích *Národních novin* můžeme vypočítat jeho proměnlivý vztah k vydávaným dílům. Na Nerudovu špropagaci Vernových románů a jejich následnou expanzi na českém trhu navázal nakladatel Josef R. Vilímek. Svými edicemi se zasloužil o opětovné pozvednutí bývalé slávy tou dobou zapomenutých románů. Obohatil nově vydávané knihy povodními rytinami a později kvalitními ilustracemi Zdeňka Buriana.

Aniž bychom se vymezili pojem východní Evropa, z historického hlediska a s ohledem na zkoumané romány jsem ve své práci pod tento pojem zařadila státy Estonsko, Lotyšsko, Maďarsko a Rumunsko. S ohledem na prolínání historických vývojů v rámci národů Evropy, se však nelze zaměřit výhradně na tyto národy. Proto ve své práci zmíním i další státy (například Srbsko), jež jsem na chvíli zmínila ve státech vliv, i se jejich vývojem prolínal.

Ve své práci nastíním stručně dějiny jednotlivých národů přes revoluční roky a národní povstání až ke konečnému uznání jejich samostatnosti. Zaměřím se však jen na devatenácté století. Uvádím tedy pouze výsledky z politických proměn tohoto období. Zda si státy udržely svoji samostatnost i přes dvacáté století až do dnešních dnů dále neuvádím.

Kromě podrobně rozebíraných románů ve své práci uvádím Vernovi politické názory a jeho subjektivní pohled na válečné konflikty jako takové. Jeho zájem o národotvorné procesy a utlačované národy se nevětoval pouze na území Evropy. Z příkladů, které ve své práci uvádím, se jedná například o Indii, Mexiko, nebo USA. Vernovi zájem se upíral na národní hnutí nestátních společenství. Proto do románů s touto tematikou vyústil období druhé poloviny devatenáctého století a především revoluční rok 1848. Tou dobou v celé Evropě

probíhaly vlny revolucí a válečných konfliktů. Konkrétní roky, ve kterých se děje román odehrávají, nejsou vybrány náhodně. Zastupují důležité mezníky ve vývoji utváření novodobých států. Konkrétně uvádím například dějstvím *Dubnové povstání* v Bulharsku v roce 1876 z románu *Lodivod Dunajský*, a rok 1867, ve kterém probíhala rakousko-uherské vyrovnání z románu *Matyáš-Sandorf: Novodobý hrabě Monte Christo*.

V každém z románů se jedná o jinou zemi, je-li zastupovaná hlavním hrdinou. Ten jako vlastenec bojuje za národní cíle své vlasti. Můžeme soudit, že prostřednictvím hlavních hrdinů, prostoru a času Jules Verne tená i podsouvá své myšlenky a postoje týkající se evropského prostoru. Do velkých dějů vkládá románové příběhy a tím vlastně tená e baví a vzdělává zároveň. Můžeme říci, že nenásilnou formou upozoruje na problémy tehdejšího světa. Mimo skutečné děje, které popisují, zasazené do kontextu románů si autor i pár národních konfliktů a povstání vymyslel. Tento fakt později velmi kritizoval Jan Neruda v *Národních listech*.

Z analyzovaných románů vyplývá, že mimo již zmíněná témata konfliktů jednotlivých národů, se Verne také zaměřuje i na kulturu a celkové přiblížení daného státu. Můžeme tedy pozorovat detailní geografii území, kde se děje odehrává. Což je pro Vernovy romány typické. Kulturními poměry obyvatelstva se výrazně zabývá v *Tajemném hradu v Karpatech*, kde tená i předkládá hlubokou kulturní historii Rumunských obyvatel, formou pověr, tradic a prostého způsobu života.

Vernovy romány skrývají mnoho poučení, leckdy až v detailu. Přesto, že je v nich cítit subjektivní postoj autora k určitým tématům a dějstvím dává najevo své sympatie, i antipatie můžeme si díky jeho tvorbě vytvořit poměrně jasný obraz o tehdejší východní Evropě.

## SUMMARY

This thesis analyses selected Jules Verne's novels and presents reflection of Eastern Europe inside of them. The reflection includes mainly political situation in countries, which had to fight for its national identity long time among European states.

Jules Verne's novels were got into Czech Lands by writer Jan Neruda, who helped with publishing of the first czech translations. Later Josef R. Vilímek assumed this initiative and renewed fame of Jules Verne's proses.

Verne was politicaly impartial for long time. It is possible to assume, that it was in part due to Hetzel, his publisher. Next reason could be due to lose of ilusions, that science progress, which was unquestionable, will progress together with "the freedom". Therefore the novels with themes of national political organisations he wrote in later age. His opinions reflect inside of them.

Patriots, who stood in the lead positions of national revolutions, often sacrificed life for their countries. Next to references to real revolutionaries Verne created heroes in his proses, who got involved in historical events of 19th century. Author used them for presentation of his ideas and political opinions. He always was on the side of weak and oppressed people. It is possible to see at subjective conception of his characters. The main hero, always good, is member of nation, which must fight for its place in world. These nations are represented by Bulgary, Hungary, Romania and Livonia in novels selected in this thesis.

Except still mentioned themes Verne dealt with states in Eastern Europe at geographically side. Verne dealt with the same themes for example in USA and India too.

## PRAMENY

- Národní listy 14, . 282, s. 1, 15. 10. 1874.
- Národní listy 16, . 338, s. 1, 7. 12. 1876
- Národní listy 22, . 237, s. 1, 28. 8. 1882.
- Národní listy 34, . 38, s. 4, 8. 2. 1895
- *P íru ní slovník jazyka eského*. V Praze: Státní nakladatelství, 1957.
- VERNE, Jules. *Drama v Livonsku*. Ilustroval Josef LIESLER. Praha: Albatros, 1969. St elka (Albatros).
- VERNE, Jules. *Lodivod dunajský*. 2. vyd. v Albatrosu. Ilustroval Franti-ek HUDE EK. Praha: Albatros, 1991. Podivuhodné cesty (Albatros). ISBN 8000002213.
- VERNE, Jules. *Matyá–Sandorf: nový hrab Monte Christo*. 5. vyd. P elofil Zden k HOBZÍK. Praha: Albatros, 1988. Podivuhodné cesty (Albatros).
- VERNE, Jules. *Tajemný hrad v Karpatech*. 2. vyd. v Albatrosu. Praha: Albatros, 1979. Klub mladých tená (Albatros).
- FORST, Vladimír, Ji í OPELÍK a Lubo–MERHAUT, ed. *Lexikon eské literatury: osobnosti, díla, instituce*. Praha: Academia, 1985-^^^., s. 1339. ISBN 80-200-0468-8

## LITERATURA

- BRANDIS, Jevgenij Pavlovi . *Snílek Jules Verne*. Praha: Lidové nakladatelství, 1981.
- CIMINO, Al. *P íb h kryptologie: od starov kých –ifer po kvantovou kryptografii*. P elofil Marek TRNÁCT. Praha: Dobrovský, 2018. Knihy Omega. ISBN 978-80-7390-887-4.
- E KOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro d ti a mládefl a její flánrové struktury: adaptace mýt , pohádek a pov stí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro d ti a mládefl*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-095-x.
- ORNEJ, Petr. *D jepis pro st ední odborné –koly: eské a sv tové d jiny*. 2. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-7235-382-8
- HONZÁK, Franti-ek, Marek PE ENKA a Jitka VL KOVÁ. *Evropa v prom nách staletí*. Praha: Libri, 199. ISBN isbn80-85983-00-1.

- HORÁK, Vadim. *Jules Verne v nakladatelství Jos. R. Vilímek*. Praha: Thyrsus, 2005.
- JANATKA, Jaroslav Maria. *Neznámý Jules Verne*. Praha: Mladá fronta, 1959.
- JANE EK, Ji í. *Gentlemaní (ne) tou cizí dopisy*. Brno: Books, 1998. Bonus A. ISBN isbn80-85914-90-5.
- LI<sup>TM</sup> ÁK, Vladimír. *Státy a území sv ta. 3., aktualiz. a dopl. vyd.* Praha: Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-414-2.
- LOTTMAN, Herbert R. *Jules Verne: [řivot a dílo klasika sci-fi]*. P elofil: V ra HEROLDOVÁ-<sup>TM</sup> OVÍ KOVÁ. Praha: Brána, 1998. ISBN 80-7243-012-2.
- MAC REK, Josef. *Rumunsko ve své minulosti i p ítomnosti*. Praha: Orbis, 1930.
- NEFF, Ond ej. *Podivuhodný sv t Julese Verna*. Praha: Mladá fronta, 1987.
- NEFF, Ond ej. *Jak se kreslí dobrodružství: [k 75. narozeninám zaslouřilého um lce Zde ka Buriana]*. Praha: Albatros, 1980. Klub mladých tená (Albatros).
- POMIAN, Krzysztof. *Evropa a její národy: ve znamení jednoty i r znosti*. Praha: Mladá fronta, 2001. Souvislosti (Mladá fronta). ISBN 80-204-0858-4.
- Ond ej. *Jules Verne a jeho sv t. 2., upr. vyd.* Praha: Mladá fronta, 2005. ISB N 8020412247.
- PRAfiÁK, Richard. *Ma arsko*. Praha: Libri, 2005. Stru ná historie stát . ISBN 80-7277-269-4.
- PRAfiÁK, Richard. *Lajos Kossuth*. Brno: Masarykova univerzita, 1994. V da do kapsy. ISBN 8021009276.
- PROKOP, Vladimír. *Ilustrátor Zden k Burian: monografie a soupis díla*. Praha: Ostrov, 1995. ISBN 80-901795-2-5.
- RYCHLÍK, Jan. *D jiny Bulharska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. D jiny stát . ISBN 80-7106-404-1.
- STEELE, Philip a Keith LYE. *Atlas sv ta*. V Praze: Slovart, 2005. ISBN isbn80-7209-666-4.
- <sup>TM</sup>VEC, Lubo–a Pavel <sup>TM</sup>TOLL. *D jiny pobaltských zemí*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1996. D jiny stát . ISBN 80-7106-154-9.

- TRÁVNÍ EK, Jiří, ed. *V kle-tích d jin: st ední Evropa jako pojem a problém*. P elofil Franti-ek BENHART. Brno: Host, 2009. ISBN 978-80-7294-323-4.
- TURAY, Tefan. *Ze fivota Julese Verne*. Ústí nad Orlicí: Pipex, 2015. ISBN 978-80-904996-6-9.
- WANDY CZ, Piotr S. *St ední Evropa v d jinách od st edov ku do sou asnosti: cena svobody*. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0657-5.

## INTERNETOVÉ ZDROJE

- Bonet Safont, Juan Marcos SCIENCE IN VERNE AND POE THE PYM CASE. *Mètode Science Studies Journal* [en linea]. 2016, (6), 6-12[fecha de Consulta 28 de Abril de 2021]. ISSN: 2174-3487. Dostupné z: <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=511754471004>
- GERARD, Emily. *Transylvanian superstition*. pub 1885 [online] dostupné z: file:///C:/Users/Admin/AppData/Local/Temp/transylvanian\_superstitions.pdf.